

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøven

i

Viborg Kathedralskole

i Aaret 1877.

Skoleefterretninger, meddelte af Rektoratet.

Viborg.

Stiftsbogtrykkeriet.

1877.

I. Prøver med afsluttende Gyldighed.

Ved Skrivelse af 14de Maj f. A. meddelte Skoleinspektionens Formand Prof. Ad. Steen, at det tilfaldt ham at besørge Aarets Examenskontrol i Jylland. D. 30te s. M. modtoges tre Aftryk af et „Skema over den mundtlige Examen ved de jydsk Skoler og Svendborg Realskole 1876,“ hvoraf det saas, at Prof. Steen vilde medvirke ved Censuren i 6te Kl. over Fransk, Naturlære og Engelsk og i 4de Kl. i Matematik og Naturlære; Dr. Warming vilde komme til at gjøre det i Geografi og Naturhistorie i 4de Kl., Overlærer Iversen i Græsk, Dansk og Oldnordisk i 6te Kl. og i Tysk i 4de Kl. og Adjunkt Ankjær i Latin i 6te og 4de Kl. samt i Historie i 6te Kl. Og ved Skrivelse af 22de s. M. meddelte Ministeriet Rektoratet et Skema, hvorved Tiderne fastsattes til Udførelsen af de skriftlige Prøvearbejder saa vel ved Afgangsprøven for studerende Disciple som ved 4de Klasses Aarsprøve og Afgangsprøven for Realdisciple.

a. **Afgangsprøve for studerende Disciple**
af historisk-sproglig Retning.

Der indstillede sig følgende 2 Disciple af Skolens 6te Kl., som begge vare blevne opflyttede fra 4de til 5te Kl. efter Aarsprøven 1874.

1. Peter Michael Johannes Vogelius Carstensen, Søn af Postmester Chr. E. Carstensen i Holstebro, optagen i Skolens (gl.) 3die Kl. d. 23de Avg. 1870, fyldt 18 Aar d. 10de Febr. f. A.

2. Peter Gabriel Koch, Søn af Sognepræst Frdr. Koch i Vejrum ved Holstebro, optagen i (gl.) 4de Kl. d. 23de Avg. 1871, fyldt 17 Aar d. 20de Decbr. 1875.

De fra Ministeriet sendte Opgaver til de skriftlige Prøver vare

i Dansk over et bekjendt Stof:

Hvilke ere de vigtigste Anvendelser i den nyere Tid af Naturkræfterne til Udvikling af Samfærselesmidlerne?

og som fri Opgave:

Hvorvidt er den Sætning sand: Sit Fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette?

i Latin til Oversættelse paa Dansk:

L. Æmilius Paulus consul Perseum Macedonum regem apud Pydnam consecutus est. Hora diei iam ad meridiem vergebat; iter multo pulvere et incalescente sole factum erat; lassitudo et sitis iam sentiebatur, et meridie æstum magis accensurum utrumque apparebat. Statuit sic affectos, quamvis dimicandi studio arderent alacresque signum poscerent, recenti atque integro hosti non obicere. Quod consilium quum multi tacite improbant, Nasica unus ex omnibus ausus est monere consulem, ne hostem, qui certamen fugiendo priores imperatores ludificatus erat, manibus emitteret. Verendum esse, ne, si nocte abeat, sequendus maximo labore ac periculo in intima Macedoniæ sit, æstasque sicut prioribus ducibus

per montes vagando circumagatur. Consul alio tempore se rationes redditurum promisit; nunc auctoritate veteris imperatoris contentum esse iussit. Postero die talem orationem habuit. Et tibi, P. Nasica, et quicumque idem, quod tu, occultius senserunt, non gravabor reddere dilatæ pugnæ rationem. Nam tantum abest, ut me hesternæ quietis poeniteat, ut servatum a me exercitum eo consilio credam. In qua me opinione sine causa esse ne quis vestrum credat, recognoscat, agendum, mecum, quam multa pro hoste et adversus nos fuerint. Iam omnium primum, quantum numero nos superent, neminem vestrum nec ante ignorasse et hesterno die explicatam intuentes aciem animadvertisse certum habeo. Ex hac nostra paucitate quarta pars militum præsidio impedimentis relicta erat; nec ignavissimum quemque relinqui ad custodiam sarcinarum scitis. Sed fac omnes una fuisse; parvum hoc tandem esse credimus, quod ex his castris, in quibus hac nocte mansimus, exituri in aciem hodierno aut summum crastino die, si ita videbitur, diis bene iuvantibus sumus? Nihilne interest, utrum militem, quem neque viæ labor hodie neque operis fatigaverit, integrum in tentorio suo arma capere iubeas, an longo itinere fatigatum et opere fessum, madentem sudore, ardentibus siti faucibus, ore atque oculis repletis pulvere, torrente meridiano sole, hosti obicias recenti, qui nullâ re ante consumptas vires ad proelium afferat? Quis, pro deum fidem, ita comparatus vel iners atque imbellis fortissimum virum non vincat?

og i Fransk til Oversættelse paa Fransk:

En Mand, som ikke kan læse, er i de forenede Stater en Sjældenhed, som aldrig træffes iblandt dem, der ere fødte i Landet. De ulykkelige Emigranter repræsentere alene den gamle Verdens sørgelige Uvidenhed, og fra den anden Generation af findes Ligevægten gjenoprettet. De forenede Staters politiske Førfatning gjør den elementære Undervisning til en absolut Nødvendighed. Man har set og man ser endnu store Monarkier, mægtige Aristokratier støttede til et uvidende Folk; et Demokrati holder sig kun, hvis det tilstaar enhver Borger Midlerne til at lære med Forstand at opfylde de Pligter, som det har

paalagt dem. Forstandige Mænd i de forenede Stater dele slet ikke den besynderlige Illusion hos dem, der i det simple Menneskenavn se en politisk Adkomst; de forstaa, at man fødes ikke som Statsborger, men at man bliver det. I det amerikanske Demokrati er Opdragelsen desuden ikke betragtet alene som en politisk Nødvendighed, den er ogsaa anset for en Tømmc, et socialt Forebyggelsesmiddel. Man troer der, og med megen Ret, at jo mere Undervisningen uddeles med Gavmildhed, desto mere Sikkerhed har man imod de Forbrydelser og de Lidenskaber, som Uvidenhed og Elendighed avle. Hvad Loven straffer, forebygger Opdragelsen.

De forenede Stater, les États-unis. At træffes, se rencontrer. Ligevægten, le niveau. Gjør d. e. Underv. til en abs. Nødv. oversæt: gjør af d. e. U. en abs. N. At støtte til, appuyer sur. At holde sig, se conserver. At tilstaa, accorder. Forstandig, sensé. Adkomsten, le titre. I „fødes som“ oversættes „som“ ikke. Tømmen, le frein. Forebyggelsesmidlet, le préservatif. At uddele, distribuer. Gavmildheden, la libéralité. Sikkerheden, la garantie. At avle, engendrer. At forebygge, prévenir.

Udfaldet ses af den tilføjede Oversigt A, hvor de to Tal, der findes indskudte efter Navnene, angive de Tal Points, hver især havde opnaaet ved Aarsprøven i 4de Kl. 1874 i samtlige Fag (det højeste Tal) og i de 5 afsluttede Fag (det laveste Tal).

A. Afgangspr. for stud. Dsepl. af hist.-sprgl. Rtg. 1876.

	Dansk Stil		Oldnordisk.	Fransk skr. og mdtl.	Engelsk.	Historie.	Latin		Græsk.	Naturlære.	Hoved- karakter.	med Points.
	I. bekjendt Stof.	II. fvi Opgave.					skrift- lig.	mundtlig med uden Forberedelse.				
Carstensen. J. (47-21.)	mg.	mg?	g?	g+	g+	mg+	g.	g?	mg?	g+	g.	Anden Krktr. 80
Koch. P. Gbr. (75-34.)	mg.	mg?	mg+	mg?	mg.	ug?	ug?	mg.	mg+	mg.	mg.	Første Krktr. 99

b. Afgangsprøve af højere Grad for Realdisciple samt Aarsprøve for den studerende Afdeling af 4de Klasse.

Foruden de 11 Dscpl., der sad i 4de Kl., havde der til denne Prøve meldt sig 2 Privatister, nemlig.

1. Peter Nielsen **Hørlyk**, født d. 6te Marts 1840, Førstelærer ved Serridslev Skole ved Horsens (Voer Hrd., Skandrb. Amt), der som examineret Skolelærer med Krktr. Meg. duel. ønskede at underkaste sig den ved Bkndtgrls. af 26de Spt. 1872 anordnede Prøve i 2 levende Sprog og dertil havde valgt Fransk og Engelsk. Ved denne Prøve skaffe Karakterer til en samlet Værdi af 1 mg. og 1 tg. samme Rettigheder. som der erholdes ved at bestaa alm. Forberedelsesex. af højere Grad.

og 2. Christian Pedersen **Svejstrup**, Søn af Gaardmand og Sognefoged Peder Pedersen Svejstrup i Gjedved, Tolstrup Sogn, Voer Hrd., Skandrbrg. Amt, født d. 11te Nvbr. 1853, som tidligere efter den ældre Ordning havde bestaaet den præliminære Prøve for studerende (som ved Udgangen af gl. 6te Kl. i de afsluttede Fag), men nu, for i en følgende Examens-termin at kunne indstille sig til Afgangsprøve som studerende hist.-sprgl. Rtng., ved Skr. fra Minstrt. for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 14de Fbr. f. A. havde faaet Tilladelse til at udfylde hin Prøve med en Prøve i Mathematik som til 4de Kl.'s Aarspr., hvori han skulde opnaa 6 Points, og i Henhold til Skrivelse af 25de Marts s. A. fra Ministeriet til Rektoratet mødte uden Dimissionsvidnesbyrd.

De fra Ministeriet sendte Opgaver til de skriftlige Prøver vare:

for alle

i Dansk: Columbus og Cortez.

i Geometri:

1. Der tegnes en Firkant ABCD, som ikke kan indskrives i en Cirkel. Derpaa konstrueres en anden Firkant med Vinkelspidserne A, B, C, med samme Areal som ABCD og indskrevet i Cirklen om Trekanten ABC. Kan Opgaven altid løses? Hvor mange Opløsninger kan der faas?

2. Bevis, at Kvadraterne paa en retvinklet Trekants Katheter forholde sig som deres Projektioner paa Hypotenusen. Naar en Cirkels Diameter er delt i to Stykker, der forholde sig som $1 + \sqrt{\frac{1}{2}}$ til $1 - \sqrt{\frac{1}{2}}$, hvad er da Forholdet imellem de to Korder i den ene Halvcirkel, som have Stykkerne til Projektioner? Forholdet skal have det simplest mulige Udtryk.

3. I et Kvadrat er indskrevet en Cirkel, og der er slaet Cirkelbuer fra de fire Vinkelspidser som Centrer med den halve Kvadratside som Radius. Bevis, at Arealet indenfor de fire Cirkelbuer er ligesaa stort som det Areal, der ligger imellem Kvadratet og den indskrevne Cirkel, og angiv, hvilken Del af hele Kvadratets Areal hver af disse Dele udgjør, naar man regner med Archimedes's Bestemmelse af Forholdet imellem Cirkelns Periferi og Diameter. Der forlanges ordentlige Figurer; de, der have haft geometrisk Tegning, maa trække dem op.

i Arithmetik:

1. Volumen V af en Kugle med Radius r er $V = \frac{4}{3} \pi r^3$

En halvkugledannet Skaal har en Radius paa 4 Tommer. Hvormeget vejer den Mælk, der kan fylde Skaalen, naar et Maal Mælk vejer 1,031 Gange saa meget som samme Maal Vand, og en Kubikfod Vand vejer 61,832 Pd? Hvormeget mindre vil Skaalens Indhold komme til at veje, naar $\frac{1}{10}$ af Mælken erstattes ved Vand?

1 Kubikfod = 1728 Kubiktommer. Der anvendes Logarithmer.

$$2. \text{ At finde } x \text{ og } y \text{ af } x + \frac{1}{y} = 2a$$

$$y + \frac{1}{x} = \frac{2}{a}.$$

3. Hvilke Grundformler gjælde for Differensrækker (arismetiske Progressioner)? Hvor mange Størrelser vedkommende Rækken maa der være givne, for at den kan være ganske bestemt? Kan man bestemme en Differensrække, naar det tredje Led er 5, det sjette 14 og det sidste 1001? Hvor stor er Summen af Leddene i denne Række?

for Realdisciplene

i Tysk til Oversættelse paa Tysk:

Det gamle Ægypten staaer formedelst sin Kultur og Kunstfærdighed som en Gaade for os. De sikreste Efterretninger, vi have derom, give Oldsagerne, disse uhyre Pyramider og Klippegrave, disse Ruiner af Kanaler, Stæder og Templer, denne Billedskrift, der overleverer Efterverdenen Kongernes Navne og Bedrifter. En Del af disse Værker tjente til Landets Nytte eller vare endog uundværlige for dets Bebyggelse. Uden Kanalerne, der ledede Nilens Vand til fjerne Egne, vilde en stor Del af Ægypten være en død Ørken, og kun de store Dæmninger muliggjorde Anlæggelsen af Stæder i den frugtbare Dal, som Oversvømmelsen flere Maanedre igjennem forvandler til en Sø. En anden Del tjener Religionen eller bevarer Erindringen om de Afdøde. Ingen andre Monumenter i Verden kuene rose sig af en lignende Varighed, og Billederne paa Templerne og Gravnes Vægge give en anskuelig Forestilling om Folkets Liv og Gudsdyrkelse, Felttog og Sejre, Haandværk og Kunster, og de gamle Ægyptere ere os mere bekendte end vore egne Forfædre.

At staa for os, dastehen. Oldsag, Alterthum. Klippegrav, Felsengrab. Ruiner, Trümmer. Bebyggelse, Anbau. Dæmning, Damm. At muliggjøre, ermöglichen. Anlæggelse, Gründung. At bevare, erhalten. Gudsdyrkelse, Gottesdienst.

og for de studerende Disciple
i Latin til Oversættelse paa Latin:

Det er bekjendt, hvor haarde Krige Julius Cæsar førte for at besejre Pompeius og hans Venner. Da han i Aaret 49 før Christi Fødsel var gaaet over Floden Rubico, der holdtes for Italiens Grænse, og nærmede sig Rom, forlod Pompeius Italien og samlede en stor Hær i Grækenland og Macedonien. Cæsar drog først til Spanien, hvor Afranius og Petreius, to af Pompeius's Venner stode i Spidsen for en Hær, og efter store Vanskeligheder og Farer sejrede han over dem. Fire Aar senere, da Pompeius var bleven dræbt og hans Venner slagne i den romerske Stats andre Provinser, forsøgte Pompeius's to Sønner Cneius og Sextus at gjøre Cæsar Modstand nærved Munda, en By i Spanien. I dette Slag kom Cæsar i en saa stor Fare, at han sagde, at han tilforn havde kæmpet for Sejren, men nu kæmpede for sit Liv. Dog forlod Lykken ham ikke, og han vendte som Sejrherr tilbage til Rom. Men han, som havde været uovervunden i Krigen, blev i det følgende Aar myrdet i det romerske Senat af sine Fjender.

Grænse, finis. At staa i Spidsen for, præesse.
At gjøre Modstand, resistere.

Prøvens Udfald ses af den Sd. 12 tilføjede
Oversigt.

Den bestodes altsaa af den eneste Realdiscipel, der var i Klassen, nemlig **Markus Clod Jørgensen**, Søn af Prprtr. H. Jørgensen til Tangsgaard i Gudum Sogn, Skodborg Hrd., Ringkjøbing Amt, optagen i Skolens (gl.) 1ste Kl. d. 23de Avg. 1870, fyldt 15 Aar d. 30te Nvbr. 1875.

Ogsaa de øvrige 10 Dsepl. i Klassen opnaaede det Tal Points (33), der er sat som Vilkaar for, at de kunne faa Rettigheder som havende bestaaet Realafgangsprøven af højere Grad. Iblandt dem var

B. Afgangspr. af højere Gr. for Realdspl., Aarspr. for 4de Kl. og præliminær Pr. for Privatister.

	Retning.	Dansk Stil.	Tysk. (fl. ogsaa skr.)	Fransk.	Engelsk.	Latin skr. og mndtl.	Historie.	Geografi.	Naturhist.	Arithmetik skr. og mndtl.	Geometri skr. og mndtl.	Naturlære.	Græsk.	Udfald	Points. i afsluttede Pag.
Berggreen. J. C. A	Stud. hist.-sprgl.	g+	ug?	mg?	„	tg.	mg.	g?	g?	tg+	tg?	„	g.	Best. 42	16
Damsgaard. Sør.	Stud. hist.-sprgl.	g.	mg?	mg.	„	g+	g.	g?	tg?	mg?	g+	„	mg?	Best. 55	20
Fæddersen. Ptr.	Stud. hist.-sprgl.	g?	tg+	g+	„	tg?	mg+	mg?	mg.	g+	g?	„	g?	Best. 42	25
Jansen. H. B.	Stud. hist.-sprgl.	g+	mg.	mg?	„	mg?	g?	tg.	tg?	mg.	ug?	„	g+	Best. 55	21
Jørgensen. Mrk. C.	Realist.	g.	g?	g+	g+	„	mg.	g?	g?	mg?	g+	tg.	„	Best. 53	„
Kjær. Jp. Ant.	Stud. math.-ntrv.	g.	tg+	g+	„	g+	mg?	tg.	tg.	tg+	tg.	tg.	„	Best. 37	16
Koch. Crl. Fr.	Stud. hist.-sprgl.	mg.	ug?	mg+	„	mg?	ug?	mg?	mg?	mg?	g+	„	ug?	Best. 75	32
Lehn. Conr. L. L.	Stud. hist.-sprgl.	g?	mg?	g+	„	g.	g+	tg+	g.	ug?	mg+	„	g+	Best. 59	29
Lorentzen. Crl.	Stud. hist.-sprgl.	g?	mg?	mg?	„	g+	mg?	mg.	tg+	tg+	g.	„	g+	Best. 56	23
Nyrop. Christoph. C.	Stud. hist.-sprgl.	mg.	mg+	mg+	„	mg	mg?	mg?	mg.	tg.	g.	„	mg.	Best. 68	27
Seydevitz. C. C. P.	Stud. hist.-sprgl.	g?	g+	mg.	„	g+	g+	g?	tg.	tg.	tg.	„	tg.	Best. 41	12
Privatister.															
Hørlyk. P. N.	Stud. hist.-sprgl.	„	„	mg?	mg+	„	„	„	„	„	„	„	„	Best. „	14
Svejstrup. C. P.	Stud. hist.-sprgl.	„	„	„	„	„	„	„	„	g?	tg+	„	„	Best. „	6

der en Discipel, hvis Agt det havde været at blive staaende herved, nemlig

Jeppe Anton **Kjær**, Søn af Prptr. S. C. C. Kjær til Baadsgaard i Salling, optagen i Skolens (gl.) 3die Kl. d. 23de Avg. 1871, fyldt 17 Aar d. 18de Maj 1877,

og en anden tog nu ligeledes samme Beslutning, idet han i de afsluttede Fag ikke havde opnaaet det Tal af 15 Points, der udkræves for at kunne opflyttes i 5te Kl., nemlig

Carl Christian Peter **Seydevitz**, Søn af Byfoged i Nykjøbing paa Mors, Kancelliraad J. C. H. Seydevitz, optagen i Skolens (gl.) 4de Kl. d. 15de Avg. 1872, fyldt 17 Aar d. 12te Oktober 1875.

c. Latinprøve for Farmaceuter

er ikke bleven afholdt ved Skolen efter de i forrige Aars Indbydelsesskrift omtalte Tilfælde.

Tillæg.

a. Halvaarsprøven holdtes i Aar saaledes, at de skriftlige Prøver alle udførtes før Juleferien og omfattede alle vedkommende Fag, og de mundtlige Prøver holdtes til forskellige Tider, for et Par Fags Vedkommende før Ferien men ellers i Januar og den første Del af Februar Maaned, efter Rektoratets Bestemmelse i alle Klasser i Latin, i 4de og 3die Kl. i Naturlære og i 2den og 1ste Kl. i Fransk, og des-

uden efter vedkommende Læreres Ønske i 4de og 3die Kl. i Mathematik. I det sidst nævnte Fag bedømtes Prøverne af Skolens to Lærere i Faget; ellers deltog Rektoren med vedkommende Faglærer i Bedømmelsen af alle de andre Prøver, hvorved han ikke selv som Lærer udførte Overhørelsen. De ved Prøven faldne Karakterer regnedes sammen med Hovedkarakteren for Januar Maaned, saaledes at vedkommende Fagkarakter sammensattes af tre Karakterer, nemlig den maanedlige Hovedkarakter, Faglærerens og Meddommerens Karakter for Prøven.

b. Optagelsesprøven over de ny Disciple, der var meldte til at indtræde i Skolen ved Skoleaarets Begyndelse, holdtes Torsdagen d. 6te Juli, saaledes at for de Disciples Vedkommende, der var indmeldte til 1ste Klasse, Bedømmelsen udførtes af 1ste Klasses Faglærer i Forening med en anden af Skolens Lærere som Meddommer. De til andre Klasser indmeldte Disciple prøvedes i hvert Fag af Faglæreren i Klassen nærmest under den, til hvilken de vare indmeldte. Men en Discipel, som ved Skrivelse af 1ste Februar til Rektoratet havde faaet Ministeriets Tilladelse til efter bestaaet Optagelsesprøve at indtræde i Skolens 6te Kl. uden at have gjenneemgaaet 5te, prøvedes sammen med 5te Klasse ved dennes Aarsprøve undtagen i fransk Stil, som han skrev sammen med 4de Kl., Engelsk og dansk Stil over en fri Opgave, som bortfaldt, og Tysk, hvori han prøvedes Mandagen den 10de Juli efter 5te Klasses Aarsprøve i Historie.

c. Offentlig Prøve i Gymnastik for hele Skolen holdtes Torsdagen d. 17de April d. A., saa-

ledes at Kapt. Jørgensen og Lint. Veldingh efter Indbydelse fra Skolen som Meddommere deltog i Bedømmelsen.

II. Disciplene.

Da Meddelelsen i forrige Aars Indbydelsesskrift sluttedes, d. 28de Maj 1876, talte Skolen 55 Disciple, hvis Fordeling efter Fag og Retning kunde ses af en i Indbydelsesskriftet meddelt Oversigt. Endnu før Aarsprøven udtraadte af 2den Klasses studerende Afdeling Sigurd Rambusch, for at han kunde faa fortsat Undervisning andensteds. Efter overstaaet Prøve afgik fra 6te Kl. de tidligere omtalte 2 Dscpl. og fra 4de Kl., som ligeledes tidligere omtalt, 3 Dscpl.

Saaledes gik Skolen ind i det ny Skoleaar med 49 af sine gamle Disciple. Til samme Tid optoges 12 ny Disciple, deraf 1 i 6te Kl. med Ministeriets ovenfor omtalte Tilladelse, 1 i 4de Kl., 2 i 2den Kl., og de øvrige i 1ste Kl.

I Aarets Løb er der hidtil optaget 3 Disciple, som alle kom ind ved Begyndelsen af September Maaned f. A., den ene i 3die og de to andre i 1ste Kl., men udtraadt 4 Disciple, alle ved Enden af Marts Maaned d. A., nemlig Thomas Gjerløff af 3die Klasses Realafdeling og Christian Faber af 2den Klasses studerende, som begge blev konfirmerede ved Paasketid og derefter tog fat paa den

Virksomhed, de havde valgt som deres Livsgjerning, i det den første skulde til Søs, den anden i Manufakturhandlerlære, — fremdeles af 2den Kl. Birger Bech (født d. 1ste November 1860, Broder til neden nævnte N. 2 i 1ste Kl.), som var bleven optagen ved Skoleaarets Begyndelse, og Conrad Bugge, begge fordi deres Skolegang maatte afsluttes.

Altsaa tæller Skolen nu, d. 17de 1877, 60 Disciple, hvis Fordeling efter Fag og Retning ses af neden staaende Oversigt.

Klasse.	Studereude.			Real-disciple.	I alt.
	hist.-spr.	math.-nat.	tilsammen.		
6	6	„	6	„	6
5	8	„	8	„	8
4	7	1	8	4	12
3	5	„	5	1	6
2	„	„	8	7	15
1	„	„	9	4	13
I alt	26	1	44	16	60

Lige som Disciplene i Aarets Løb i de blandede Klasser i de Timer, hvori hele Klassen har været samlet, har siddet mellem hinanden efter den Hovedkarakter, de havde opnaaet ved den sidste Sammentælling, uden Hensyn til, om de har været Realdisciple eller studerende, af historisk-sproglig eller af mathematisk-naturvidenskabelig Retning, saaledes stilles de ogsaa i efterfølgende Oversigt mellem hinanden efter Bogstavrækken; Retningen angives ved

enhver ved Tilføjelse af Mærkerne hist.-spr., math.-nat., std. og Rl.; ved alle angives Faderens Navn og Stilling, ved de ny optagne (efter Ministeriets Forskrift i Rundskrivelse af 9de Avg. 1871) tillige enhvers Fødselsdag og Fødselsaar.

6te Klasse.

1. Andersen. A. Kristian. (Møllebygger og Glarmester G. A. i Viborg).
2. Faber. Johannes H. (Borgmester og Byfoged C. G. G. F. i Viborg).
3. Schaltz. Jacob H. V. (Kbm. C. S. i Viborg).
4. Svejstrup. Christian Pedersen, født d. 11te Nvbr. 1853 (Gaardmand og Sognefoged Peder Pedersen S. af Gjedved i Tolstrup Sgn., Voer Hrd., Skanderborg A.).
5. Wium. Carl V. G. (Kbm. V. P. W. i Holstebro).
6. Worm. Valdemar (Sgnpr. R. T. W. til Gudum og Fabjerg Sgn. i Skodborg Hrd., Rngkbg. Amt.).

5te Klasse.

1. Berggreen. Johannes C. A. (Provst, Sgnpr. G. G. W. B. i Lemvig).
2. Damsgaard. Søren (Skolelr. N. S. D. i Vindersløv, Lysgaard Hrd., Viborg Amt.)
3. Føddersen. Peter. (Adj. ved Kthdrlsk. A. F. F. i Viborg).
4. Jansen. Hans B. (Herredsfgd. N. P. J. i Vestervig).
5. Koch. Carl F. (Sognepr. C. F. K. til Vejrum Sgn. i Hjerm Hrd., Ringkbg. Amt.)

6. Lehr. Conrad L. L. (Sognepr. C. F. E. L. til Vrensted og Tise Sgn. i Børglum Hrd., Hjørring Amt.).
7. Lorentzen. Carl. (Dyrlæge V. L. i Viborg).
8. Nyrop. C. Camillus (Distriktslæge J. E. N. i Nykjøbing paa Mors).

4de Klasse.

1. Bie. Jacob Anker. (Agent H. J. A. B. i Hobro). — Rl.
2. Bugge. Thomas (Sognepr. G. N. B. til Torrild og Vedslet Sgn. i Hads og Voer Hrdr., Aarhus og Skanderborg Amter). — math.-nat.
3. Gjerding. H. C. A. Julius (Løjtn. O. J. F. G.; Fosterfader Kæmner Reimer i Viborg). — hist.-spr.
4. Krarup. Hans Christian Mathias, født d. 12te Marts 1859 (Entl. Sognepr. Christen K., boende i Struer). — hist.-spr.
5. Mogensen. M. Kristian. (Gaardm. J. K. M. paa Skjerpendal i Tvis Sogn, Hammerum Hrd., Rngkbg. Amt). — hist.-spr.
6. Morville. P. Georg C. (Justitssekretær G. M. i Viborg). — hist.-spr.
7. Mynster. P. Georg. (Afd. Sognepr. P. G. M.; Fosterfader Sognepr. Raaschou til Bjerring og Mammen Sgn., Middelsom Hrd., Viborg Amt.). — hist.-sprgl.
8. Nielsen. Lars Fisker. (Skolelr. C. N. i Tapdrup, Nørlyng Hrd., Viborg Amt.) — Rl.
9. Plesner. Julianus. H. (Sognepr. J. F. P. til

Vedersø Sgn., Hind Hrd., Rngkbnng. Amt.)
— hist.-spr.

10. Preisler. Frederik C. (Kbm. G. D. P. i Viborg.) — Rl.
11. Schmidt. F. Emil, (Landsoverretsass., Justitsr. J. L. S. i Viborg.) — Rl.
12. Ulrich. Frederik C. (Vejinsp. T. R. V. U. i Viborg). — hist.-spr.

3die Klasse.

1. Christensen. Jens C. (Stiffader Husmand Chr. Nielsen i Rind, Middelsom Hrd., Viborg Amt.)
— hist.-sprgl.
2. Christensen. P. Hans Jacob G. (Kbm. H. C. i Viborg.) — hist.-sprgl.
3. Fogh. Børge Nikolai Peter, født d. 17de Juni 1862 (Amtsforvalter Ad. Thorv. Aurel. F. i Holstebro.) — hist.-sprgl.
4. Hansen. F. M. Alfred (Overspillemand J. V. H. ved 8de Btl. i Viborg). — Rl.
5. Hjørdemaal. Lauritz. (Kbm. J. P. C. H. i Viborg). — hist. spr.
6. Jungersen. Lauritz. (Sognpr. C. M. J. til Ferslev og Vellerup Sogne i Horns Hrd. paa Sælland.) — hist.-spr.

2den Klasse.

1. Bramhelt. Georg H. K. A. (afd. Fuldm. V. B., — Fosterfader Oberst Bramhelt ved 8de Btl. i Viborg.) — Rl.
2. Bruun. Peter Daniel, (Møllejejer C. A. R. B. paa Søndermølle, Nørlyng Hrd. Viborg Amt.) — Rl.

3. **Esmann.** Aage, født d. 2den December 1862, (Prokurator Georg Theoph. E. i Viborg). — stud.
4. **Fjelstrup.** Frederik A. F. (Sgnpr. J. J. C. F. til Koldby Sgn. paa Samsø.) — std.
5. **Freiesleben.** Ivar C. A. M. (Toldforvalter P. C. v. F. i Viborg.) — std.
6. **Freiesleben.** Johannes H. F. F., ældre Broder til foran nævnte. — Rl.
7. **Gjerløff.** Nathanael Z. (Sgnpr. L. T. G. til Ulvborg og Raasted Sgn. i Ulvborg Hrd., Rngkbnng. Amt.) — Rl.
8. **Hoff.** Johan Anton. (Landinspektør G. L. F. H. i Viborg.) — Rl.
9. **Jørgensen.** Jens B. (Prptr. H. J. paa Tangsgaard i Gudum Sgn., Skodborg Hrd., Rngkbnng. Amt.) — Rl.
10. **Kjær.** Aage E. (Prakt. Læge H. V. K. i Viborg.) — std.
11. **Langhoff.** Benedikt H. (Sognepr. J. F. B. L. til Højbjerg og Elsborg Sogne i Lysgaard Hrd., Viborg Amt.) — std.
12. **Preisler.** F. Christian. (Afd. Kbm. J. P. i Viborg.) — Rl.
13. **Rosenørn.** Carl Gustav (Herredsfoged A. R. i Varde.) — std.
14. **Schmidt.** Poul C. Broder til N. 11 i 4de Kl. — std.
15. **Wolf.** Carl P. E. (Amtsforvalter E. P. V. W. i Viborg.) — std.

1ste Klasse.

1. Andersen. Hans Peter, født d. 21de September 1864, Broder til Nr. 1 i 6te Kl. — Rl.
2. Bang. Jacob Peter, født d. 13de Januar 1865 (Ovrlr. ved Kathedralskl., Dr. phil. Johannes Peter B.) — std.
3. Bech. Valdemar, født d. 10de Maj 1864. (Skolelærer Christian Nicolaj B. i Ryde, Ginning Hrd., Rngkbg. Amt.) — std.
4. Bie. Ove F. C. Broder til Nr. 1 i 4de Kl. — Rl.
5. Esmann. Viggio, født d. 28de Juni 1864, Broder til Nr. 3 i 2den Kl. — std.
6. Hogrebe. Hans Christian Vilhelm Jørgen, født d. 12te Maj 1864 (Bagermester Vilhelm Jørgen H. i Viborg.) — Rl.
7. Hvam. Christian Jørgensen, født d. 3die Januar 1862. (Afd. Gaardmand Jørgen Nielsen Hvam i Levring, Lysgaard Hrd., Viborg Amt.) — std.
8. Kielgast. Julius C. L. (Kbm. J. C. K. i Skive.) — Rl.
9. Nielsen. N. Andreas H. M. (Telegrafbestyrer A. F. N. i Viborg.) — std.
10. Schjærning. Niels Christian Henrik, født d. 22de Juli 1862 (Afd. Prptr. Christian Frederik S. paa Noergaard paa Falster, hvis Enke nu bor i Viborg). — std.
11. Sørensen. Søren, født d. 10de September 1864 (Forpagter Vilhelm Christian S. paa Andrupgaard i Skjellerup Sogn, Onsild Hrd., Randers Amt.) — std.

12. Wanning. Poul Gotfred, født d. 11te August 1863 (Kaptejn Peter Paulsen W. ved 6te Btlln. i Viborg.) — std.
13. Ørbech. August Louis, født d. 30te Marts 1864 (Bogholder Erik Vilhelm Ø. i Viborg.) — std.

III. Arbejdets Ordning.

Ved Ministeriets Skr. af 26de Juli f. A. bifaldtes Rektoratets Forslag til Fag- og Timefordeling for indeværende Skoleaar, saa at dettes Arbejde ordnedes saaledes, at der tillagdes

Rektor Lefolii Dansk i 1ste, 3die, 5te og 6te Kl. samt Latin i 5te og 6te Kl. med i alt ugentlig	18	Timer.
Overlærer Bahnsen Religion i 1ste, 2den og 3die Kl., Tysk i 1ste og 2den Kl. og Fransk i 1ste, 2den, 3die og 4de Kl.	22	—
Overlærer Dr. Bang Græsk i 4de og 6te Kl., Latin i 4de Kl., Oldnordisk i 5te Kl. og Fransk i 6te Kl.	24	—
Adjunkt Føddersen Geografi og Natur- historie i alle vedkommende Klasser samt Engelsk i 2den og 3die Kl. ...	22	—
Adjunkt Ramsgaard Latin i 2den og 3die Kl., Tysk i 3die, 4de og 6te Kl. og Dansk i 2den Kl.	25	—

Adjunkt Heise Historie i alle Klasser samt Dansk i 4de og Græsk i 3die Kl.	24	Timer.
Adjunkt Petersen Naturlære i 5te og 6te Kl. og Mathematik i 2den og 4de Kl. samt Gymnastik i hele Skolen	31	—
Knst. Lærer Møller Mathematik i 1ste og 3die Kl., Naturlære i 3die og 4de Kl., Engelsk i 1ste Kl. og Skrivning og Tegning i samtlige vedkommende Klasser	26	—
Knst. Lærer Kieler Græsk i 5te Kl., Latin i 1ste Kl., Engelsk i 4de, 5te og 6te Kl., Fransk i 5te og Oldnordisk i 6te Kl.	24	—
og Organist Amberg Sang med hele Skolen	5	—

hvorefter Lærertimerne har udgjort i alt 221.

Ved den saaledes meddelte Fordeling af Skolens Undervisningsfag mellem Lærerne bliver imidlertid at mærke, at Undervisningen i uorganisk Kemi med Ministeriets Tilladelse (meddelt i Skr. af 29de Juli 1872) bliver besørget af Adj. Feddersen ved hans Undervisning i Naturhistorie.

Hvor stort et Tal Timer der blev tillagt hvert Fag i hver Klasse, ses af omstaaende Oversigt.

I Skrivning, Frihaandstegning, Sang og Gymnastik har enten til Dels eller i alle Fagets Timer flere Klasser eller Klasseafdelinger haft Undervisning sammen.

Ved Undervisningen i Gymnastik og Svømning har Læreren haft Hjælp af den militære Gymnastiklærer, Sergent ved 6te Btl. Honoré, som altsaa

	1		2		3		4		5		6		I alt Lærer- timer.							
	st.	Rl.	st.	Rl.	hst.	mtl.	Rl.	hst.	mtl.	Rl.										
Dansk		3		3		3	1		2	1		2	15							
Oldnordisk		"		"		"			"		2	2	4							
Latin	6	"	7	"	7	"	"	8	"	"	1	8	37							
Græsk		"		"	5	"	"	5	"	"	6	6	22							
Tysk		2	1	2	1	2	"	1	2	"	1	"	(2)	14						
Fransk		3		3		2			2		3	3	16							
Engelsk	"		3	"	4	"	3	"		3	2	2	17							
Religion		2		2		2			"			"	6							
Historie		2		2		2			2	1	3	"	4	16						
Geografi		2		2					2			"	} 15							
Naturhistorie		2		2		3			2			"								
Mathematik		6		6		4	2		5	2		"	25							
Naturlære		"		"		"	2	"	"	2	3	3	10							
Skrivning		2		1		"		1	"		1	"	} 7							
Frihaandstegning	"		2	"	2	"	2	"	"	2		"								
Sang		2		2		2			2			2	5							
Gymnastik		4		4		4			4			4	12							
I alt ugtl. Timer	6	30	6	7	29	7	5	7	24	5	7	5	8	23	5	8	20	16	20	221

har haft 12 Timer ugentlig, og ved Øvelserne i Riffel-skydning af Sergent Hennings, som i Regnskabs-aaret 187 $\frac{1}{2}$ i alt har haft 45 Timer, begge mod en Godtgjørelse af fuld Extratimebetaling.

IV. Aarets Arbejde.

(Beretningen sluttet d. 23de Maj 1877.)

Rektoratets Indstilling om Forandringer i de ved Skolens Undervisning hidtil benyttede Lære- og Læsebøger besvaredes under 7de Juni og 25de Juli f. A. ved følgende Skrivelser fra Ministeriet:

Efter at Ministeriet i Anledning af Hr. Rektorens Indstilling i Skrivelse af 25de f. M. om Indførelse af nye Lære- og Læsebøger i Viborg Kathedralskole m. v. har brevvetlet med Undervisningsinspektionen, skal man her ved tilbagemelde, at, medens det bifaldes, at K. Schmidts mindre Lærebog i Physik afløser Holtens Naturlære i 5te og derefter i 6te Kl., og at konst. Lærer Møller istedetfor Adjunkt Feddersen overtager Undervisningen i Chemi, finder Ministeriet ikke at kunne gaa ind paa Adjunkt Feddersens Forslag om at maatte i 2den Klasse undervise Disciplene i Mineralogi og derfor afløse Erslevs Plante-rigets Naturhistorie i denne Klasse med Naturens Bog II, saaledes at bemeldte Bogs Afdeling III først indføres i 3die Kl., førend der fra ham forelægges en motiveret Læseplan, hvorved det paa den ene Side nærmere forklares, i hvilket Omfang og hvorledes han tænker sig at gjøre Mineralogien frugtbringende for Disciple i en Alder af 12—13 Aar, og paa den anden Side paavises, at denne Undervisning — uden yderligere at bebyrde Disciplene — ikke griber forstyrrende ind i den øvrige naturhistoriske Undervisning.

I det Ministeriet herved efter Hr. Rektors derom gjorte Indstilling i Skrivelse af 24de f. M. bifalder, at Erslevs Lærebog i Geografi Nr. 2 lægges til Grund for Undervisningen i Geografi i 1ste Klasse istedetfor Nr. 1, og derefter efterhaanden indføres opad, skal man i Anledning af det med Deres Skrivelse af 15de f. M. indsendte fornyede Forslag fra Adjunkt Feddersen om Undervisningen i Naturhistorie og Indførelsen af nye Lærebøger navnlig Naturens Bog Nr. 3 i tredie Klasse for at kunne medtage noget af Mineralogien, ikke unnlade at tilføje, at man saa meget mindre finder Anledning til at sprede Undervisningen i dette Fag paa et større Omraade, som Botanik og Zoologi ogsaa efter Undervisningsinspektionens Betænkning vil for at indøves fyldestgjørende gjørefuldt Krav paa de til Naturhistorie henlagte Timer.

Forøvrig skal Ministeriet efter den dertil givne Anledning fra Undervisningsinspektionen henlede Opmærksomheden paa Nødvendigheden af — paa Grund af de Erslevske Bøgers Svaghed i det mathematisk-geografiske Stof — ved den mundtlige Vejledning at søge Manglerne i den nævnte Henseende rettede, navnlig for de Disciples Vedkommende, som forlade Skolen ved Udgangen af 4de Klasse.

Dansk. 1ste Kl. (Rkt. Lefolii, 3 Tmr.) Til Oplæsning og Analyse er brugt Lefoliis „Fortællinger og Sagaer“, 2den Sml. Efter sammes „Fortællende Digte for yngre Børn“ er der hidtil læst 11 Digte udenad. I mundtlig Fremsigelse af Stykker i ubunden Stil har Disciplene haft Øvelser, i det de af og til har fortalt enkelte Stykker af Lefoliis „Fra Gudelivet og Gudetroen i Nordens Hedenold“. Paa Grundlag af sammes „Kortfattede Sproglære“, 2den Udg., er enkelte af de vigtigste Stykker af Sproglæren dels blevet gennemgaaede mundtlig, dels indøvede ved

Analyse, men der er kun blevet lidt Tid tilovers til disse Øvelser. Hver Uge er der skrevet 1 Stil, altid hjemme, Gjenfortælling efter en sammenhængende Bearbejdelse af Saxes Fortællinger om Absalon og Valdemar den store, hidtil i alt 33 Stile. — 2den Kl. (Adj. Ramsgaard, 3 Timer). Der er i Regelen hver Uge skrevet en Stil, som oftest hjemme, hidtil i alt 33, dels Gjenfortælling af forelæste Stykker, dels historiske eller geografiske Opgaver, hvortil Stoffet blev hentet fra det, Klassen havde gennemgaaet i disse Fag, nogle faa Gange Oversættelse fra Tysk. Ved Gjennemgangen af Stilene er de vigtigste Regler af Sproglæren indøvede. Efter Lefoliis „Fortællende Digte for ældre Børn“ har Klassen lært nogle Stykker udenad (J. L. Heiberg: Uranienborg; Carl Bagger: Sofia af Hardenberg og Den engelske Kaptejn og C. Ploug: Peder Tordenskjold.) Til Oplæsning er anvendt Dorphs „Græsk-romersk Mythologi“, ligesom der ogsaa er oplæst en Del Fortællinger og Digte af Wessel (Kjærlighed uden Strømper), Ingemann (Erik Menveds Barndom og Kong Erik og de fredløse), St. St. Blicher o. fl. Disciplene have læst op paa Omgang. — 3die Kl. (Rkt. Lefolii, 3 Timer samt 1 Time med de math.-naturv. Disciple og Realisterne.) Med Forbigaaelse af hver 4de Uge er der skrevet 1 Stil hver Uge, altid helt hjemme, hidtil i alt 27, i Begyndelsen nogle Gange Gjenfortælling af større historiske Stykker, siden Gjengivelse enten af Fortællingen i et oplæst fortællende Digt eller af meddelte udførligere Skildringer eller Beskrivelser, Fremstillinger hentede fra, hvad der er læst i andre

Skolefag eller fra Disciplenes egen Erfaringskreds, selvstændige Skildringer af Gjenstande eller Forhold fra Hverdagslivet, kun ganske sjældent selvstændig Udvikling af et let Ordsprog eller et lignende Emne. Af Lefoliis „Fortællende Digte for ældre Børn“ er der læst Digte udenad, hidtil i alt 9. Af sammes „Fra Gudelivet og Gudetroen i Nordens Hedenold“ er de vigtigste Stykker oplæste af Klassen og Indholdet derefter for en Del brugt som Emne for mundtlig Udvikling af Læreren. Desuden er der hidtil læst eller agtes endnu i Aar læst af Troels Lunds Historiske Skitser Christian den Fjerdes Fødsel og Daab, Højbergs Alferne og Elverhøj, Hertzes Svend Dyrings Hus, Hauchs Søstrene paa Kinnekullen, Bjørnsøns Arnljot Gelline med Forbigaaelse af nogle Stykker og En Fallit og om mulig Stykker af Oehlenschlägers Aladdin. — Den særlige Time med de math. naturv. Disciple og Realisterne er bleven brugt til Læsning af 1ste Bog af Homers Iliade i Wilsters Oversættelse, Forevisning af Billeder til Kunsthistorien, Læsning af Shakespeares Macbeth og imod Slutningen af Aaret Stykker af Topelius, Feltskärens beretninger. — 4de Kl. (Adj. Høise, 2 Timer, desuden 1 Time med den math.-naturv. Discipl. og Realisterne.) To Stile maanedlig. hidtil i alt 16. — Med Flors Haandbog til Grundlag er meddelt Udsigt over de mest fremtrædende Punkter af den danske Literaturhistorie og læst dels nogle Kæmpeviser, dels forskellige Digterværker (nogle af Holbergs Komedier, Brudstykker af Niels Klim, nogle af Epistlerne, Wessels Kjærlighed uden Strømper og nogle af de rimede Fortællinger,

Ewalds Levned og enkelte Digte af ham, Stykker af Baggenses Labyrinth, hans Levned, fortalt af hans Fætter, og afkomiske Fortællinger Kallundborgs Krønike og Jeppe; Øhlenschlägers St. Hans Aftenspil, Aladdin, Hakon Jarl; Hejbergs Recensenten og Dyret, Aprilsnarrene m. m. Den math. naturv. Dscpl. og Realisterne have med Dorphs Mythologi til Grundlag og under Forevisning af Billeder faaet en Oversigt over den græske Mythologi og læst sidste Halvdel af Odysseen efter Wilsters Oversættelse, Bjørnsons Arne m. m. — 5te og 6te Kl. (Rktr. Lefolii, 2 Timer). Hver anden Uge er der skrevet en Stil, hidtil i alt 16, af almindelig udviklende eller skildrende Indhold, over Emner hentede fra de almindelige Livsforhold i den udvortes eller sjælelige Verden, til Dels efter den Anledning, et Ordsprog kunde give, eller fra andre Skolefag; en enkelt Stil har bestaaet i Gjengivelse af en forelæst større Skildring, „den transvalske Republik“, et Flltnstykke af „Fædrelandet“. I en af Skoleaarets første Timer meddeltes samtlige Opgaver for alle Aarets Stile, og Disciplene opfordredes til ud af de meddelte Opgaver at udsøge sig hver sin, som han vilde behandle i en udførligere Afhandling med Benyttelse af overkommelige Hjælpemidler; 11 af de 14 Disciple i de to Klasser fulgte denne Opfordring og fik saa saa vidt mulig Hjælpemidler anviste og udlaaante af Skolens Bogsamling. Af de Opgaver, der saaledes var valgte som Emner for „Afhandling“, sattes ingen til Aflevering før Nyaar. Hammerichs „korte Overblik“ er brugt som Grundlag for Behandlingen af Literaturhistorien, af hvilken vi i Aar kun

har behandlet Tiden efter Holberg og derved fortrinsvis opholdt os ved Evald, Øhlenschläger og Grundtvig. Af Evald er læst Balder og Fiskerne, af Øhlenschläger St. Hansaftenspil og en Del af Digtene fra 1803, og af Grundtvig Optrin af Nordens Kæmpeliv 2den Del samt mindre Digte. Til Oplysning er eller vil endnu blive benyttet af N. M. Petersens Bidrag den almindelige Indledng. til det attende Aarh.; af Barfods Fortællinger en Oversigt over de under Frederik V indkaldte Udlændinge; Hallbäch: Striden mellan det nationella och främmande i Danmarks vitterhet efter Holberg; Cl. Petersen: Om Forholdet mellem det gamle og det ny ved Øhlenschl.'s Fremtræden; P. L. Møllers Erindringsblad, Hostrups Foredrag om Evald og Oehlenschl. i „Smaastykker“ til „Folkelæsning“ samt hans Fortale om Grundtvig til dennes „Digte“ 1869; Dietrichsons „Indledning i Stud. af Danmarks Literatur“ m. m. — Oplæsningen er udført dels af Læreren, dels af Disciplene efter Omgang. — Mod Slutningen af Aaret agtes der læst noget Svensk i Topelius: „Feltskärens berättelser.“ —

Oldnordisk. 5te Kl. (Orlr. Dr. Bang, 2 Tmr.) Wimmers Læsebog S. 1—14, 26—35, 73—82. Hovedreglerne af Wimmers Formlære. — 6te Kl. (Knst. Lr. Kieler, 2 Tmr.) Wimmers oldnordiske Læsebog til S. 104. Sammes oldnordiske Formlære. Brandts gammeldanske Læsebog er bleven brugt til Læsning uden Forberedelse.

Latin. 1ste Kl. (Knst. Lr. Kieler, 6 Timer.) Af Silfverbergs Læsebog er læst S. 1—24 og

S. 29—35. Af Sproglæren er efter Madvig læst Bøjningslæren samt alle Hovedreglerne i Kasuslæren, knyttet til Exemplerne i Læsebogens 2det Afsnit. 1 eller 2 Stile om Ugen, altid paa Skolen; hidtil i alt 14. — 2den Kl. (Adj. Ramsgaard, 7 Timer.) Af Silfverbergs Læsebog er læst S. 35—47 og Cæsars Gallerkrig, 2den Bog. Af Madvigs Sproglære er Formlæren gjenlæst, og af Ordføjningslæren er læst Læren om Kasus, Kapitlerne om Adjektiverne og Pronomenerne samt af Læren om Tider og Maader §§ 287, 305 b. og c., 309—11, 313, 320, 327 a og b, 330 a, 331, 337, 341, 349 og 365. Der er i Regelen skrevet 2 Stile om Ugen hjemme og 1 paa Skolen, hidtil i alt 108, dels dikterede Exempler, dels sammenhængende Stykker efter Iversens Stiløvelser. — 3die Kl. (Adj. Ramsgaard, 7 Timer.) Cæsars Gallerkrig, 4de Bog, Ciceros Tale om Pompejuses Beskikkelse til Hærfører og af Ovids Forvandlinger Evropa og Pyramus og Thisbe. Hele Madvigs Sproglære til Ordføjningslærens 9de Kapitel er gennemgaaet, dels gjenlæst, dels læst som nyt og derpaa gjenlæst. Der er i Regelen skrevet 2 Stile om Ugen hjemme og, naar Tiden har kunnet strække til, 1 paa Skolen, som oftest efter Iversens Stiløvelser, hidtil i alt 100 — 4de Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 8 Timer.) Ciceros 3die og 4de Tale mod Katilina og Talerne for Archias og for Dejotarus: Sallusts Jugurtha Kpp. 5—16, 20—30, 32—40, 43—47, 54—83. Ovids Metamorfoser efter Blochs Udvalg: Phaëthon, Pyramus og Thisbe, Ceres. Det vigtigste af Madvigs Sproglære til Kap. 8. Hver Uge er der skrevet 1 Stil hjemme og 1 paa

Skolen efter Iversens Stiløvelser, hidtil i alt 62; desuden jævnlig mundtlig Stil. — 5te og 6te Kl. (Rkt. Lefolii. 8 Timer. desuden 1 Time særlig med 5te Kl.) Skriftlig er der efter Henrichsens Opgaver hver Uge udført en Oversættelse fra Latin, hvorved begge Klasserne hele Aaret har fulgts ad, hidtil i alt 34. Begge Klasser har efter Forberedelse hjemme læst Ciceros 2de filippiske Tale, 11te Sang af Vergils Æneide, Horatses Breve; 3die Bog af Livius og af Kvintilian omtrent 50 Paragr. af 10de Bogs 1ste Kap.; 5te Klasse vil desuden faa læst af Ciceros tuskulanske Undersøgelser 1ste Bog. Uden Forberedelse har begge Klasser læst Seneka de providentia, Tacituses Agrikola og Einharts vita Caroli magni; 5te Klasse desuden Sallusts Katilina, hidtil indtil 40de Kap. Sproglæren er bleven behandlet mundtlig efter den Lejlighed, der har tilbudt sig ved Læsningen og ved Gjennemgangen af de skrevne Oversættelser.

Græsk. 3die Kl. (Adj. Heise, 5 Timer.). Bergs Forskole; de fleste danske Stykker er læst kursorisk. Sammes Læsebog, anden Afdeling, 1ste Hefte, Myther, S. 15—18; 21—31. — 4de Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 5 Tmr.) Bergs Læsebog 2den Afdeling: Myther S. 37—50 (Mytherne om Herakles); Bergs udvalgte Stykker af græske Historikere: S. 32—35, 40—58. Homers Odysse IX. Bergs Formlære. — 5te Kl. (Knst. Lr. Kieler. 6 Tmr.) Homers Odysse 1ste, 2den og 4de Bog. Plutarks Aristides. Herodot 3dje Bog til Kap. 106. Tregders Formlære repeteret. Enkelte Partier af Tregders Literaturhistorie ere

gjennemgaaede. — 6te Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 6 Tmr.) Platons Protagoras Kap. 1—25, som var gjennemlæst én Gang i forrige Skoleaar, er gjenlæst i Aar. Resten af dette Skrift er af Læreren bleven oversat for Klassen. Desuden er der i Aar læst Herodot I, I—200 og af Petersens Anthologi: den elegiske Poesi (undtagen Solon 3—5 og Euripides), Epigrammet og af den meliske Poesi Alkaios, Sapfo, Anakreon og anakreontiske Digte, Brudstykket af Sofokles's Oedipus Tyrannos. De vigtigste Partier af Tregders Literaturhistorie.

Tysk. 1ste Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Timer samt 1 Time særskilt med Realafd.) Af Kaper og Simonsens Læsebog er læst Side 1—93. Realafdelingen har skrevet 1 Stil ugentlig, hidtil i alt 35, samt læst det vigtigste af Formlæren efter Hjort. — 2den Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Timer samt 1 særskilt Tm. med Realafd.) Af Kapers og Simonsens Læsebog er læst Side 93—205. Realafd. har skrevet 1 Stil ugentlig, hidtil i alt 32, samt læst Formlæren efter Hjort. — 3die Kl. (Adj. Ramsgaard, 2 Tmr. samt 1 Tm. særskilt med Realafdl.) Kaper og Simonsens Læsebog for de højere Klasser S. 218—294 og samme Bogs poetiske Del til S. 63. Hjorts Kortfattede Sproglære (Kapers Udgave.) E. T. A. Hoffmanns Klein Zaches og W. Hauffs Die Sängerin ere læste kursorisk. Realafdelingen har læst Ordføjningslæren efter Hjorts Kortf. Sproglære og skrevet en Stil om Ugen, hidtil i alt 36. — 4de Kl. (Adj. Ramsgaard, 2 Timer samt 1 særskilt Time med Realaf-

delingen.) Kaper og Simonsens Læsebog for de højere Klasser S. 291 til Slutningen og samme Bogs poetiske Del S. 78 til Enden; Schiller: Wilhelm Tell; A. v. Chamisso: Peter Schlemihl; W. Hauff: Die Bettlerin vom Pont des Arts. Bøjningslæren ergjennemgaaet efter Hjorts Kortf. Sproglære. Realafdelingen har i Regelen skrevet 2 Stile hver Uge, hidtil i alt 61, og læst Ordføjningslæren efter Hjorts Kortf. Sproglære. — 6te Kl. 1 Discipel. (Adj. Ramsgaard, 2 Timer.) Goethe: Werthers Leiden og Götz v. Berlichingen; Schiller: Maria Stuart; Seume: Spaziergang nach Syracus; udvalgte Digte efter Kellers Mustersammling. En Del af E. T. A. Hoffmanns Das Majorat er oversat skriftlig paa Dansk. Sproglæren efter Hjort.

Fransk. 1ste Kl. (Ovrlr. Bahnson, 3 Tmr.) Af Borrings „manuel“ er læst Side 81—149; Formlæren efter Pio. — 2den Kl. (Ovrlr. Bahnson, 3 Timer.) Af Sicks Læsebog for Mellemklasserne er læst Side 1—90. Formlæren efter Pio. Efter Borrings Stiløvelser er ugentlig skrevet 1 Stil, hidtil i alt 33—3die Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Timer.) Af Sicks Læsebog er læst Side 92—167. Klassen har skrevet 1 Stil ugentlig, hidtil i alt 34 efter Borrings Stiløvelser. — 4de Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Timer.) Af Borrings „Etudes littéraires“ er læst Side 1—105. Klassen har skrevet 1 Stil ugentlig, hidtil i alt 33. Desuden er jevnlig læst uden Forberedelse. — 5te Kl. (Knst. Lr. Kieler, 3 Tmr.) Af Borrings Etudes littéraires S. 105—187 og S. 230—409. Til Hjemmelæsning og

til Læsning uden Forberedelse paa Skolen er brugt Prosper Mérimées *Colomba*. Efter Pios Sproglære Hovedreglerne af Ordføjningslæren; Bøjningslæren gjenlæst. 3 Stile om Ugen efter Borrings franske Stiløvelser. hidtil i alt 83. — 6te Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 3 Tmr.) 70 Sider af Marcussens *recueil de poésies françaises*. Pios lectures françaises S. 21—90. Uden Forberedelse Mérimée, *Colomba*, *La vision de Charles XI.*, *Les mécontents* og af Pios lectures françaises S. 182—194. Pios Sproglære. 3 Stile egentlig efter Sicks Stiløvelser, 2den Afdeling, af hvilke den ene er skreven paa Skolen, hidtil i alt 93.

Engelsk. 1ste Kl. (Knst. Lr. Møller, 3 Tmr.) Mariboers Læsebog „efter en ny Methode“ Sd. 50—100. Rosings Formlære. — 2den Kl. (Adj. Feddersen, 4 Tmr.) Efter Dickens: *A Childs history of England* læst de 22 første Kapitler. Grammatiken gjenlæst. — 3die Kl. Efter Rae: *Westward by rail*, fra Side 202 til 326. Grammatiken gjenlæst. Lette skriftlige Øvelser. — 4de Kl. (Knst. Lr. Kieler, 3 Tmr.) W. T. Rae: *Westward by rail* S. 58—105. S. 167—326. Rosings Formlære. Uden Forberedelse er læst de første 100 Sider af Bulwers *The last days of Pompeji*. — 5te Kl. Listovs *The English Reader* forfra til S. 75 med tilsvarende danske Stykker. Rosings Formlære. — 6te Kl. Af Macaulays *Essays* er læst Lord Clive, Rankes *History of the Popes* og Lord Holland. Uden Forberedelse 40 Sider af *Fair France* af Forfatteren til *John Halifax*.

Religion. (Ovrlr. Bahnson, hver Kl. 2 Ti-

mer.) 1ste Kl. Balslevs Katekismus fra „Troen“ til 3die Troesartikel. Assens's Bibelhistorie forfra til Side 71. -- 2den Kl. Balslevs Katekismus fra 3die Troesartikel til Enden. Assens's Bibelhistorie fra Side 59—129. — 3die Kl. Balslevs Katekismus gjenlæst forfra til Daabens Sakramente. Assens's Bibelhistorie fra Side 117— Enden, samt gjenlæst det ny Testamente. — Af det ny Testamente er der læst forskjellige Stykker med Klasserne.

Historie. (Adj. Heise.) 1ste Kl. (2 Timer.) Blochs Lærebog for Realklasserne: Oldtiden og Middelalderen indtil Korstogene. — 2den Kl. (2 Timer.) Samme Bog: Middelalderen. — 3die Kl. (2 Timer.) Samme Bogs 2den Del indtil den franske Revolution 1789. — 4de Kl. (2 Timer.) Samme Bog fra S. 117 (den store nordiske Krigs Slutning) til Enden; gjenlæst forfra til S. 117. — Realafdelingen har i en 3die ugentlig Time gjenlæst det tidligere. — 5te Kl. (3 Timer.) Oldtidens og Nordens Historie (indtil 1523) efter Thriges Lærebøger. — 6te Kl. (4 Timer.) Et fuldstændigt Kursus efter Thriges og Blochs større Lærebøger.

Geografi. (Adj. Feddersen, hver Kl. 2 Tmr. undtagen 3die Kl.*) — 1ste Kl. Erslev Nr. 2 til Republiken Frankrig. — 2den Kl. Samme Bog Nr. 1 fra Holland til Asien. — 3die Kl. Samme Bog:

---

*) 3die Kl. har i Geografi og Naturhistorie haft tilsammen 3 Timer ugentlig, saa at Læreren har haft fri Raadighed til paa de forskjellige Tider af Aaret at bruge den 3die Time til det af de to Fag, der trængte til den.

de fremmede Verdensdele — Efter Løflers Bog er oplæst enkelte af de tilsvarende Stykker til Suplering. — 4de Kl. Et fuldstændigt geografisk Kursus efter Erslev Nr. 1. Den matematiske Geografi særlig gennemgaaet efter Løfler og mundtligt Foredrag. Oplæsning af passende geografiske Beskrivelser.

Naturhistorie. (Adj. Feddersen, hver Kl. 2 Tmr.) 1ste Kl. Efter Feddersens „Dyrerigets Naturhistorie“, Krybdyr, Padder, Fisk og Leddyr. — 2den Kl. Efter Erslevs „Planterigets Naturhistorie“ Indledningen, Femtalsplanterne og Tretalsplanterne. — 3die Kl. I Botanik Tretalsplanter og de blomsterløse Planter; i Zoologi Bløddyr, Mennesket, Pattedyr og Fugle. — 4de Kl. Et fuldstændigt Kursus. — Plantebestemmelser ere foretagne ved Hjælp af Rostrups Haandbog, og Undervisningen iøvrigt støttet ved Oplæsning og Samtale udenfor Bøgernes Ramme.

Regning og Matematik. 1ste Kl. (Knst. Lr. Møller, 6 Tmr.) Steens Arithmetik § 1—46. Sammes matematiske Opgaver Nr. 1—146. Møller, Læren om Rumstørrelser og tilsvarende Opgaver i sammes Regnebog. Brøk og Decimalbrøk. Opgaver regnede ved „Slutninger gennem Enheden“. — 2den Kl. (Adjunkt Petersen, 6 Timer.) Omvendt og sammensat Forhold, Decimalregning. Steens Arithmetik fra § 48 og ud til Anhang. Steens Algebra forfra og til § 23; Steens math. Opgaver fra Nr. 180 til blandede Opgaver. Petersens Geometri forfra til Cirkelperiferiens Deling. Hjemmeopgaver én Gang om Ugen, hidtil i alt omr. 100. — 3. Kl. (Knst.

Lr. Møller, 4 Tmr., de mathem.-naturv. Dsepl. og Realisterne særskilt 2 Tmr.) Steens Algebra Sd. 34–100. Petersens Geometri Sd. 48 til Enden tilige med de nødvendige Tilføjelser. Hjemme-Opgaver en Gang om Ugen, hidtil i alt 75. Realisterne har i deres særlige Timer haft Øvelser i geometrisk Tegning. — 4de Kl. (Adj. Petersen, 5 Tmr., den math.-naturv. Dsepl. og Realisterne særskilt 2 Tmr.) Steens Algebra fra S. 117 og ud. Gjenlæsning af hele det math. Kursus. Hjemmeopgaver én Gang om Ugen, hidtil i alt 64. Den math.-naturv. Dsepl. og Realisterne i 2 særskilte Timer Øvelser i geom. Tegning og i Regning.

Naturlære. 3die Kl. (Knst. Lr. Møller, 2 Tmr.) Læren om Ligevægt og Bevægelse, Lyd og Lys (efter Holtens Naturlære med en Del Forbigaaelser.) — 4de Kl. (Knst. Lr. Møller, 2 Timer). Bølger, Lyd, Lys, Varme, Magnetisme og Electricitet (efter Holtens Naturlære med en Del Forbigaaelser). Gjenlæst det ifjor læste. — 5te Kl. (Adj. Petersen, 3 Timer). Schmidts Naturlære forfra til Lyden. — 6te Kl. (Adj. Petersen, 3 Timer). Holtens Naturlære fra Varmen og ud. Gjenlæsning af hele Bogen. Jørgensens Astronomi fra 2det Kap. og ud; Gjenlæsning af hele Bogen.

Tegning. (Knst. Lr. Møller, hver Kl.'s Realafdeling i 2 Timer). 1ste—3die Klasse Konturtegning efter Hetsch's og Petersens Fortegninger. — 4de Kl. Konturtegningen fortsat. To af Disciplene har tegnet efter Klodser, drejede Træmodeller, Terrakottavaser og andre Gjenstande og begyndt paa Skygning.

Skrivning. (Kunst. Lr. Møller, 1ste Klasse 2 Timer, 2den Kl. 1 Time, 3die og 4de Kl.s Realafdeling hver 1 Time.) Saa snart en Discipel har tilegnet sig en nogenlunde sikker og ordentlig Haandskrift, bruger han ikke mere Forskrift men skriver af efter en dansk Bog; der indøves og kræves da blot en tydelig og ordentlig Haandskrift, men Disciplene holdes ikke til at udføre hvert enkelt Bogstav i en eneste, for alle gyldig Form; dog tager Skolen selvfølgelig ikke imod enhver som helst Form af Bogstaverne.

Sang. (Organist Amberg). Ved Udgangen af April Maaned deltog af Skolens 60 Disciple 27 i Sangundervisningen, 20 ansaas for at mangle Forudsætningerne for at kunne det, og hos 13 andre var Stemmen i Overgang. Undervisningen er bleven given i 5 Timer ugentlig, og Disciplene har været fordelte klassevis, saa at 6te, 5te og 4de Klasse (12 Dscpl.), 3die Klasse (nu kun 1 Discipel, tidligere flere), 2den Kl. (6 Disciple) og 1ste Kl. (8 Disciple) har haft 1 Time hver Afdeling; den 5te Time er bleven brugt til Sammensang, som i Aar er bleven udført dels trestemmig (Sopran, Alt og Bas) og dels firstemmig (Sopran, Alt, Tenor og Bas). Til Øvelserne bruges et Udvalg af Melodier hentede fra Berggreens Skolesange og Koralbog, „Danmarks Melodier“, „Skytteforeningernes Sangbøger“ og Mallings, Hansens og Bulls Samlinger.

Gymnastik. (Adj. Petersen med Bistand af Gymnastiklærer i Hæren, Sergent Honoré). Af

Skolens 60 Disciple er for Tiden 14 aldeles, 4 til Dels udelukkede fra Gymnastikundervisningen af Helbreds-hensyn. Hver af de andre Disciple har haft Under-visning i Faget i 4 Timer ugentlig, saa at det i alt har optaget 12 Timer. Den ene disse er bleven brugt til Exercits med de tre øverste Klasser, en anden af dem en Del af Aaret til Stueskydning. 1ste Kl. (10 Disciple) har i 2 Timer haft særskilt Under-visning og i 2 andre været slaaet sammen med 3die Kl. (13 Dscpl.); denne har fremdeles i to andre været slaaet sammen med 3die Kl. (5 Dscpl.), som atter i de to andre har været slaaet sammen med 4de Kl. (7 Dscpl.); og denne har igjen i de to andre været slaaet sammen med 5te og 6te Kl. (7 Disciple), me-medens disse har haft to Timers Undervisning i Faget alene for sig. Undervisningen har omfattet de almindelige Øvelser, saaledes at Voltigering paa He-sten vel er bleven indøvet med 2den og 3die Kl. men lige som Hugning egentlig først begyndt med 4de og de højere Klasser. Den er kun bleven afbrudt ved Svømme- og Skydeøvelserne men slet ikke forstyrret ved Kulde. Derimod blev, i den Tid der var Skøjte-føre paa Viborg Sø, Gymnastiktimerne brugte til Skøjte-løbning.

Svømning. (Adj. Petersen med Bistand af Gymnastiklærer i Hæren, Sergent Honoré). Under-visningen begyndte i Sommeren 1876 Mandagen den 19de Juni, fortsattes saa indtil Sommerferien og iværk-sattes efter denne indtil Lørdagen den 2den Septbr., men kunde, fra den Dag af da Skoleaarets daglige Undervisning sluttedes, Onsdagen d. 5te Juni, ikke

foretages regelmæssig med alle Disciple hver af de vedkommende Dage. Ellers blev den, for saa vidt Vejrliget ikke lagde Hindringer i Vejen, givet paa 5 Dage om Ugen, hver Dag to Timer, saa at alle de Disciple i Skolen, der ikke af Helbredshensyn var udelukkede fra Øvelserne, kunde komme i Vandet hver Dag. Ved Undervisningens Ophør om Efteraaret var af de 60 Disciple, der nu er i Skolen, 6 udelukkede af ovennævnte Grund; blandt de øvrige var der 25 Frisvømmere, hvortil udkræves at have vist sig dygtig til at svømme mindst 400 Al. i slap Sele og uden Tornyster; og af disse havde igjen 1 (Jcb. Schaltz) bestaaet Prøven i at svømme tværs over Viborg Nørresø, omtr. 1200 Alen. I de senere Aar har der dog hvert Aar været nogle, som havde kunnet stædes til at underkaste sig denne Prøve, saa fremt den til Byens Svømmeplaade hørende Baad, som altid skal følge med Svømmerne over Søen, havde været i brugbar Stand.

Skydning. De to øverste Kl. samt 4de Kl.'s Realdisciple (Adj. Petersen med Bistand af Sergeant Hennings). I Aaret 1876 holdtes Øvelserne i Riffelskydning fra Begyndelsen af April Maaned, saa at der i Alm. faldt 1 Skydedag hver Uge, naar Vejret ikke voldte Hindringer, i alt før Sommerferien 9 Skydeture og efter den 6. Der blev skudt til den Skive, Skytteforeningerne brugte indtil Udgangen af Aaret 1872, en aflang Firkant med 3 Grader; efter de gjældende Bestemmelser fik hver Discipel hver Gang 5 Skud, af hvilke ved de fem sidste Skydeture før Sommerferien 2 gjordes med Remingtonbøssen.

Under 15de Juli indsendtes til Ministeriet den befalede
Beretning om
Udfaldet af Skydeøvelserne i Skoleaaret 1875—76.

6te Kl. 2 Disciple. 5te — 5 — 4de Kl. Rlafd. 1 Ds.	Af- stand i Alen.	Tal af			Sum.
		Skud.	Points.	Træf- fere.	
6te Kl.	100	”	”	”	”
5te og 4de Kl.	100	195	380	146	526
6te Kl.	200	10	28	10	38
5te og 4de Kl.	200	160	290	112	402
6te Kl.	300	155	185	78	263
5te og 4de Kl.	300	70	124	51	175
Sum af		590	1007	397	1404. Kv.=2,88.

Ved Slutningen af Forsommerens Øvelser holdtes
Præmieskydning, hvis Udfald ses af nedenstaaende
Oversigt.

Disciplenes Navn og Klasse.	Afstand i Alen.	Skud					Sum af Af- stande maalte i Tommer.	Sum.	Præmie.
		1ste	2det	3die	4de	5te			
6te Kl. J. Carstensen .	300	1	1	2	2	1	115	12	1ste
” G. Koch . . .	300	”	1	”	”	”	25½	2	
5te Kl. Kr. Andersen .	200	2	1	2	2	1	82	13	
” Jhns. Faber . .	200	2	1	3	1	2	70	14	2den
” Jac. Schaltz . .	200	2	”	1	2	”	42¼	8	
” Crl. Wium . . .	200	2	1	1	2	3	58	14	1ste
” Vldmr. Worm .	200	”	”	2	”	”	16¼	3	
4de Rkl. M. Jørgensen	300	1	1	1	1	2	133	11	2den

NB. Det bemærkes, at alle Skud udførtes paa frit Anlæg; Præmiernes Værdier var paa 300 Alens Afstand 12 og 8 Kr. og paa 200 Alen 6 og 4 Kr. Disse Beløb brugtes efter Præmietagernes eget Ønske som Bidrag til Køb for Carsteusens Vedkommende af Westerlunds fauna molluscorum I—II, for Fabers af H. F. Ewalds Den skotske Kvinde paa Tjele, for Wiims af V. Bergsøes Fra den gamle Fabrik; Jørgensen fik, ligeledes efter eget Valg en Rejsetaske.

Stueskydning er foretaget med de tre øverste Klasser, 6te og 5te Kl. hidtil i alt 8 Timer, 4de Kl. 5 Timer.

Til den forestaaende Afgangsprøve for studerende Disciple af historisk-sproglig Retning indstille sig de 6 Disciple i 6te Kl., som opgive i Latin alle Ciceros 2de filippiske Taler samt Cato major, 3die Bog af Livius, 2den Bog af Tacituses Annaler, de første 51 Paragr. af 1ste Kapitel i Kvintilians 10de Bog, Horatses Breve og 11te Bog af Vergils Æneide, og desuden Svejstrup Ciceros 1ste og 2den Tale mod Katilina, Lælius og 2den Bog af Skriftet om Pligterne, 1ste og 2den Bog af Horatses Oder og 2den Bog af Vergils Æneide og de andre fem Disciple Ciceros 1ste filippiske Tale samt 5te Bog af hans tuskulanske Undersøgelser, 3die og 4de Bog af Horatses Oder og 10de Bog af Vergils Æneide.

Uden Forberedelse er der i disse Disciples to sidste Skoleaar blevet gennemlæst af Ciceros Breve i Kielsens Udvalg de 10 første, af Livius Præfatio og af 1ste Bog Kap. 1—13, 22—29, 39—41, 46—48 og 57—60, af Svetoniuses Julius Cæsar Kap. 75—89, af Tacitus Agrikola, Seneca De providentia, Terentses Andria, og Einharts Vita Karoli Magni, i Græsk alle de 200 første Kapitler af 1ste Bog af

Herodot, de første 25 Kapitler af Platos Protagoras, af Demosthenes den 2den Tale mod Filip og Talen om Forholdne paa Kersones, og af Petersens Anthol. Sd. 3—11, 15—21, 22—38 og 54—76 (Epigrammer, næsten alle Elegier, Alkajos, Sappho, Anakreon samt Brudstykker af Sofokles's Ödip. tyr.), og desuden Svejstrup Platos Apologi samt 1ste, 2den, 3die, 6te, 7de og 9de Sang af Homers Odyssee, og de andre fem Disciple Plutarks Aristides samt 4de, 5te, 6te og 7de Sang af Homers Iliade.

i Oldnordisk Sd. 1—104 af Wimmers Læsebog med Forbigaaelse af Versene (uden Forberedelse en Del af Njals Saga).

og i Engelsk Dickens A child's history of England Sd. 1—78, af Fair France Sd. 1—150, af Macaulays Essays Lord Clive, Rankes History of the Popes og Lord Halland.

4de Kl. opgiver til Aarsprøven

i Fransk Sd. 1—105 af Borring Études littéraires;
og Realdisciplene

i Engelsk af Rae's Westward by rail Sd. 58—105
og Sd. 167—326.

V. Understøttelsesmidler.

A. Offentlige Stipendier og fri Undervisning.

Den Understøttelse, der hører til den ved Overskriften betegnede Art, tilstaas kun efter Ansøgning; en saadan stiles enten til Ministeriet eller til Rektoratet men indgives til dette samtidig med Undervis-

ningens Begyndelse i det ny Skoleaar eller i alt Fald inden Udgangen af Avgust Maaned; ingen kan gjøre Regning paa at blive indstillet, dersom Ansøgningen ham vedrørende indkommer senere. Ansøgningen maa indeholde fuldstændig og nøjagtig Oplysning om Indtægter og Formuesstilling og andre hidhørende Forhold samt stadfæstes ved fyldestgjørende Attest. Men naar en Discipel en Gang har faaet et Stipendium eller fri Undervisning, behøver der for hans Vedkommende ikke at indgives ny Ansøgning om fremtidig eller forøget Understøttelse, med mindre saadant udtrykkelig er forlangt. Ministeriet træffer Afgjørelse om Understøttelsesmidlernes Anvendelse og Fordeling; Indstilling gjøres af Rektoratet efter Samraad med Skolens Lærere i et i dette Øjemed afholdt Lærermøde; foruden Trang er det en uundværlig Forudsættelse for Opnaaelse af en Understøttelse af denne Art, at vedkommende Discipel baade i Aarets Løb har udført sit Arbejde til Skolen paa en tilfredsstillende Maade og har gennemgaaet Aarsprøven saaledes, at han i det mindste har faaet godt til Hovedkarakter. Skolens Realdisciple har kun Adgang til fri Undervisning men kan ikke faa Stipendier.

Af de oplagte Stipendier udbetales den ene Trediedel til Vedkommende ved hans Afgang fra Skolen efter bestaaet Afgangsprøve; men saa fremt han ikke lader sig indskrive som akademisk Borger ved Københavns Universitet før Begyndelsen af det næste akademiske Semester, bliver det saaledes udbetalte Beløb at betale tilbage til Skolen. Af de øvrige to Trediedele udbetales i Reglen den ene Halvdel ved

Udløbet af det første Semester, efter at vedkommende er bleven indskreven ved Universitetet, den anden ved Udløbet af det andet Semester; Examensbevis, akademisk Borgerbrev samt Flidsattest forevises da for Oplagspengenes Eforus, og mod en Anvisning fra denne udbetales Beløbet fra Universitetskvæsturen.

Før Stipendieaaret 1ste Oktober 1875 til 30te Septbr. 1876 blev ved Skrivelse af 22de September f. A. fra Ministeriet til Skolens Forstanderskab Fordeelingen fastsat, som følger:

1. Højeste Stip. 100 Kr. helt at oplægge samt fri Undervisning tilstodes Kr. Andersen, J. Schaltz og S. Damsgaard og som extraordinær Gratist P. Feddersen.

2. Mellemsste Stip. 70 Kr. helt at oplægge samt fri Undervisning tilstodes Johannes C. A. Berggreen og H. C. A. Jul. Gjerding.

3. Laveste Stip. 40 Kr. helt at oplægge samt fri Undervisning tilstodes Jens C. Christensen.

4. Fri Undervisning tilstodes L. F. Nielsen Thom. Bugge, Thom. Gjerløff samt extraordinært Jac. P. Bang for første Halvaar og for nedsat (halv) Betaling Alfr. Hansen og J. A. Hoff.

5. Højeste Stip. 100 Kr. helt at udbetale som Hjælp til Skolepenge tilstodes C. Lorentzen, M. Chr. Mogensen, P. Georg Mynster, L. Jungersen og Ivar Freiesleben.

I en samtidig Skrivelse fra Ministeriet til Rektoratet hedder det: „Med Hensyn til J. Bang imødeses henimod Udløbet af første Halvaar Indberetning om, hvor vidt han ved sin Flid og sit øvrige Forhold

har gjort sig værdig til fremdeles at beholde det ham tillagte Beneficium af fri Undervisning som extraordinær Gratist.“ Efter at en saadan Iudberetning var indsendt under 2den Marts d. A., bifaldt Ministeriet ved Skr. af 10de s. M., at han beholdt det ham for første Halvaar tillagte Beneficium af fri Undervisning som extraordinær Gratist ogsaa i 2det Halvaar.

B. Det Nissenske Legat.

Kun studerende Disciple har Adgang til at understøttes af dette Legat. Efter Fundatsens Bestemmelse træffes Afgjørelsen om dets Anvendelse hvert Aar i Begyndelsen af December Maaned ved et Lærrermøde; stemmeberettigede ere foruden Rektor alle ved Skolen fast ansatte eller konstituerede Overlærere og Adjunkter. Om den Understøttelse, der uddeles til Disciple, der er i Skolen, behøver der ikke at indgives Ansøgning; men det er en Selvfølge, at den ikke tilstaaes nogen, om hvem det ikke forud vides, at han vil modtage Understøttelse. Men da Renterne af Oplagspengene tilligemed de hjemfaldne Oplagspenge skal anvendes som Understøttelse i de første Universitetsaar for Studenter, der er dimitterede fra Skolen, maa de Studenter, der ønske at komme i Betragtning ved Uddelingen, inden Begyndelsen af December Maaned derom til Rektoratet indgive skriftlig Begjæring med udførlige Oplysninger om deres Stilling og Angivelse af, hvad de maatte tjene ved Undervisning. Det er vedtaget i Reglen ikke at tilstaa nogen denne Understøttelse efter Forløbet af det 3die Universitetsaar.

For Aaret 1876—77 blev Legatet ved Lærermødet den 4de December f. A. uddelt som følger:

1. Som „Understøttelse for trængende Disciple, der opføre sig godt“, uddeltes de $\frac{4}{5}$ af Grundfondens Renter indtil 11te Decbr. 1875 til Beløb 810 Kr. 60 Øre til 13 af Skolens Disciple, saaledes at Jac. Schaltz og Jens Christensen fik hver 95 Kr. 30 Øre, Kr. Andersen, Søren Damsgaard, Peter Føddersen, Crl. Lorentzen. Chr. Mogensen og Jul. Gjerding hver 70 Kr. og Georg Mynster, Thom. Bugge, Frdr. Fjelstrup, Ivar Freiesleben og Andreas Nielsen hver 40 Kr.

2. Som „Vidnesbyrd om Paaskjønnelse af Flid og Opmuntring til Anstrængelse fremdeles“ blev den øvrige $\frac{1}{5}$ til Beløb af 202 Kr. 65 Øre tillagt 8 af Skolens Disciple, saaledes at Johns. Faber fik 27 Kr. 65 Øre og Valdemar Worm, Carl Koch, Cnr. Lehn, Julianus Plesner, Frdr. Ulrich, Laur. Jungersen og Aage Kjær hver 25 Kr. — At den tilstaaede „Understøttelse“ tillige var at betragte som „Vidnesbyrd om Lærernes Tilfredshed med Fliden og Opmuntring for den følgende Tid“ vedtoges det blandt de under 1 nævnte at tilkjendegive Kr. Andersen, Jac. Schaltz, Søren Damsgaard, Chr. Mogensen, J. Christensen og Fr. Fjelstrup.

3. Renterne af Oplagspengene for Aaret fra 11te December 1875 til 11te December 1876 til Beløb 61 Kr. 56 Øre tillige med de efter Disciplen Harald Elsassers Udtrædelse af Skolen hjemfaldne Oplagspenge til Beløb 20 Kr., tilsammen 81 Kr. 56 Øre tilstodes den fra Skolen i Aaret 1874 dimitterede Student Hannibal Nielsen.

C. Det Moltkeske Legat

er efter Fundatsen bestemt til Understøttelse for Embedsmænds Sønner, som gaa i Skole eller paa anden Maade nyde Undervisning, uden at Bestemmelse til Studering er en nødvendig Forudsætning for at kunne faa det. Viborg Kathedralskole er tillagt 2 Portioner deraf, hver paa 40 Rd. aarlig, som udbetales igjennem Rektoratet til 11te Juni og 11te December Termin, hver Gang med Halvdelen. Retten til at afgjøre, hvem der skal nyde disse to Portioner, tilkommer Lehnsbesidderen af Grevskaftet Bregentved.

I Aaret 1876 have de været tilstaaede Discipel, nu Student Johannes Carstensen og Disciplen Peter Feddersen.

D. Det Jessenske Legat

er efter Fundatsen bestemt til Understøttelse for 3 „af de dueligste og bedste fattige“ studerende Disciple i Viborg Kathedralskole, som da kunne erholde det, naar de ere i Skolens øverste Klasse, og vedblive at nyde det „i de første 3 Aar efter at de ere dimitterede til Akademiet, ifald de der opholde sig til deres Studiers Fortsættelse“; dog have Slægtninge af Rektor Jessen eller hans Enke, D. C. født Ostenfeld, som stiftede Legatet den 5te Maj 1792, Fortrinsret, enten de saa gaa i Viborg Kathedralskole eller søge en anden Skole, saaledes at ingen uden for de to Slægter da har Adgang til at nyde det. Stiftets Biskop og Stiftsprovst tage Bestemmelse om Uddelingen. Foruden Renterne af den oprindelige Kapital, „det større Jessenske Legat“, uddeles tillige Renterne af en „Oplagskapital“.

For Aaret 1876 er „det større Legat“ udbetalt til Studenterne H. A. F. Brasch af Aarhus, Carl Hansen og Hannibal Nielsen fra Viborg Kathedralskole med 25 Kr. 44½ Øre til hver, de to sidst nævnte 2den, den først nævnte 1ste Gang som Student; „det mindre“ til Studenterne J. P. J. Mynster og Andr. Hammershøj med 18 Kr. 6 Øre til hver.

E. Det Mallingske Legat

er efter Fundatsen bestemt til hvert Aar at tildeles „den mest værdige og trængende blandt dem, der i dette Aar ere dimiterede fra Viborg Kathedralskole og inskriberede ved Universitetet“. Skolens Rektorat skal derfor hvert Aar tillige med Meldingen om den afholdte Afgangsprøve indsende „en Forklaring over enhvers Trang og sædelige Forhold tillige med Oplysning, om Dimittenden har oppebaaret Beneficier ved Skolen og da hvilke“, samt om Afgangsprøvens Udfald for ham. Konsistorium ved Kjøbenhavns Universitet tager Bestemmelse om Legatets Anvendelse; men dette maa ikke tildeles nogen, som ikke i Skolen har været Stipendiat eller Gratist, og som ikke ved Afgangsprøven har erholdt i det mindste 2den Karakter.

For Aaret 1876 er i Følge Skrivelse af 19de Marts d. A. fra Legatets Eforus theol. Prof. Hermansen til Rektoratet dette Legat ikke blevet uddelt, fordi begge de i samme Aar fra Skolen afgaaede Studenter savnede den nødvendige Forudsætning, for at de skulde have kunnet faa det, at de skulde have oppebaaret Beneficier ved Skolen, hvorimod Konsisto-

rium har bestemt, at Aarets Renter skulle henlægges, „for at i et følgende Aar muligens 2 Dimittender kunne erholde det, naar Forholdene tilstede det.“

F. Det Juelske Legat

uddeles i 3 eller 5 Aar til to studerende ved Universitetet, fornemmelig fra Viborg, eller og fra Aalborg, Kathedralskole. Et Medlem af den Juelske Familie, for Tiden Kmhr. Baron Juel-Ryssensten R. af D. og DM. er Patron for Legatet; til ham indgives i Løbet af Skoletiden Ansøgning om Optagelse paa Listen over dem, der skulle nyde Legatet.

I Aaret 1876 er det udbetalt til Studenterne C. A. Møller og A. Hammershøj, med 75 Kr. 15½ Ø. til hver, den første tredie, den anden første Gang som Student.

VI. Samlinger.

a. Bogsamlingen.

(Sluttet den 6te Juni 1877.)

Fagsondringen slutter sig til den i 1874 udkomne Fortegnelse over hele Samlingen, saaledes at Løbenumrene henvise til de tilsvarende Afdelinger i denne. Ved Fortsættelser er Titelen saa vidt mulig afkortet; naar Værket er sluttet eller afsagt, tilføjes *slut.* eller *afs.* Hvor Aarhundredet ikke angives, er det 18—. — Hvad der er sendt fra Ministeriet, betegnes med et —*m* efter Titelen; hvad der er modtaget fra Forfattere eller Forlæggere, ligledes ved —*f*; andre Gaver ved —*g*, for saa vidt ikke *Giverens Navn* meddeles.

I. Encyklopædi og blandede Skrifter.

1. Conversationslex. Nord. 2den Udg. Hft. 61—65. Kbh. 76—77.

2. **Fra Vidensk.'s Vrd.** Nr. 18. Kbh. 76.
Videnskabernes Selskab. Det kgl. danske.
 Skrifter. Ny Samling. Dl. 1—5. Kbhvn.
 1781—99.
 Skrivter. For Aar 1800—12. Kbh. 1801—18.
 Philosophiske og historiske Afhandlinger. Dl.
 1—7. Kbh. 1823—45.
5. **Revue des deux mondes.** Ann. 46. Prd 3;
 Tm. 13; 14; 15, 1—2. Paris 1876. Ann. 47.
 Prd. 3; Tm. 19; 20; 21, 1—3. Paris 1877.
Tildels —g.

II. Historie og Geografi.

12. **Falkenberg.** Chr. Kalender. 1876, 77.
16. **Cantù. Ces.** Verdenshist. Hft. 43—49. Kbh.
 76—77.
Schrøder. Ludv. Menneskeslægtens levnedsløb
 fremstillet i sammenhæng. En lille verdens-
 historie til skolebrug. I—III. Kbh. 1877.
18. **Saint-Martin. Vivien de.** Le nord de l'Afrique
 dans l'antiquité Grecque et Romaine, étud.
 hist. et géogr. Paris 1863.
24. **Ussing. J. L.** Om Grækernes og Romernes
 Huse med særligt Hensyn til Benævnelsen for
 de enkelte Rum. Prg. Kbh. Univ. Kng.'s
 Fdslsf. 1876.
28. **Leo. Heinr.** Lehrb. der Gesch. des Mittelalters.
 Thl. 1—2. Halle. 1830.
Nielsen. Frdr. Romerkirken i det nitt. Aarh.
 En hist. Skildr. Pavedømmet. Kbh. 76.

- (28.) **Steenstrup. Jhus. C. H. R.** Normannertiden. — 34.
29. **Behm. E. u. H. Wagner.** Die Bevölkerung der Erde. IV. (Ergnzngh. 49 zu Petermanns geogr. Mittheil.) Gotha. 76. — 115 i Ergnznghsb. XI. — *st.*
- Czerny. Frnz.** Die Wirkungen der Winde auf die Gestaltung der Erde. — 302.
- Löffler. E.** Haandb. i Geogr. Hft. 9. Kbh. 76. — *slut.*
30. **Petermann. A.** Russich-türkischer Kriegsschauplatz 1877. Gotha.
34. **Nilsson. O.** Danmarks uppträd. i den svenska Tronføjarefrågan 1739—43. III. Prg. Malmø. 1876.
- Steenstrup. Jhus. C. H. R.** Normannerne. I. Indledning i Normannertiden. Kbh. 76.
- Vaupell. O.** Den danske Hærs Hist. o. s. v. Hft. 45—47. Kbh. 76. — *slut.*
36. **Magazin. Danske. Rkk. 4, Bind 4, Hft. 3.** Kbh. 76.
37. **Aschehoug. T. H.** Statsforfatn. i Norge og Danmark indtil 1814. — 315.
40. **Thorsøe. Alex.** Den danske Stats polit. Hist. 1800—1864. I. 1800—1814. Kbh. 73.
43. **Grundtvig. Joh.** Frederik den andens Stats-husholdning, oplyst af utrykte Kilder. Kbh. 76.
56. **Abrahams. N. C. L.** Meddel. af mit Liv. Hft. 3—6. Kbh. 76. — *slut.*
- Rosenørn. M. H.** Gr. Gert og Nls. Ebbesen. Hft. 4. Kbh. 77.
- Goldschmidt. M.** Livs Erindringer og Resultater. Bind 1—2. Kbh. 77.

- (56.) **Hundrup. F. E.** Stamtavle over Familien **Ingerslev**. Prg. Rndrs. 76.
- Kierkegaard. Søren.** Af —'s efterladte Papirer. 1847. III. Ved H. P. Barfod. Kbh. 77.
- Brandes. G.** Søren **Kierkegaard**. — 234 *under Kierkeg.*
- Søkilde. N. Rasmussen.** Kai **Lykkes** Fald med dets Forspil og Følger tildels efter utrykte Kilder. Odense 76.
- Smith. L.** Udvalgte Breve meddelte af J. H. Bang. Prg. Sorø 76.
- Til Minde om Laurits de **Thurah**. Prg. Kbh. Vrndmsvej. 76.
- Af Anth. Fr. **Tschernings** efterladte Papirer. Bind 2, Hft. 1—4. Kbh. 77.
- Berggreen. A. P.** C. F. **Weyse's** Biographie. Kbh. 76.
57. **Hansen. V. Falbe** og **Will. Scharling.** Danmarks Statistik. Hft. 1—2. Kbh. 77.
- Meddelelser. Statist. Udg. af stat. Bur. Bind 12. Kbh. 76.
- Tabelværk. Stat. Tred. Rk. Udg. af det stat. Bur. Bind 30. Kbh. 76.
- Trap. J. P.** Stat.-topogr. Beskr. over Kongrg. Danmark. 2den Udg. Hft. 33—37. Kbh. 76—77.
- — — — — Atlas ved Ob.
Klingsey. Hft. 5. Kbh. 76.
58. **Lassen. V.** Bidrag til **Helsingørs** Historie. Prg. Hlsngør. 76.

- (58.) **Fabricius. O.** **Horsens Kjøbstads Beskr. og Hist.** Hft. 2. Odense 77.
- Jægerspriis.** Beretn. fra Best. for Frederik VII.'s Stftls. for hjælpeløse og forladte Piger for 1876; 1877. — *f.*
- Nielsen. O.** **Kjøbenhavns Hist. og Besk.** I. **Kjøbenhavn i Middelalderen.** Kbh. 77.
- Ligningen paa Formue og Lejlighed i Viborg Kbst. pro 1867—1874 med indlagt Overslag over V. K.'s Indt. og Udgt. for 1869—75.** Viborg. — *g.*
- Skattelign. for Viborg Kbst. for 1875—77 med Overslag over V. K.'s Indt. og Udgt.**
- Ved Viborg Domkirkes Indvielse d. 10de Sept. 1876.** Kbh. 77.
60. **Jørgensen. A. D.** **Sønderjyderne i den danske Hær.** (*Omslagstitel: Af Sønderjyllands Historie.*) Kbh. 76.
63. **Horn. Fr. W.** **Billeder af Livet paa Island, Islandske Sagaer.** Paa Dansk. Kbh. 71. — 2den Samling 74. — 3die Samling 76.
- Johnstrup Fr.** **Indberetning om den i Sommeren 1876 foretagne Undersøgelsesrejse paa Island.** (Særskilt Aftryk af Rigsdagstidendens 29de ord. Sml.) Kbh. 77. — *m.*
65. **Sars. J. L.** **Udsigt over den norske Historie.** Dl. 2. Kristiania 1877.
67. **Montelius og fl.** **Sveriges hist. o. s. v.** Dl. 1 till 1350 af **Osk. Montelius.** Hft. 3. Stockh. 76; Dl. 2 1350—1521 af **Hans Hildebrand.** Hft. 1—5. Stockh. 76—77.

68. Sverrig, Land og Folk. Hft. 2. Kbh. 76. — *slut.*
69. **Dickens. Chrl.** A child's history of England. Vol. 1—2. Lpz. 53.
71. **Einhardi vita Karoli Magni** in us. schol. ex monumentis Germaniæ hist. recudi fecit G. H. Pertz. Ed. tert. Hannov. 63.
Einhardi vita Karoli Magni ed. Ph. Jaffé. Ed. alt. cur. W. Wattenbach. Berl. 76.
76. **Nielsen Fr.** Romerkirken i det nittende Aarh. — 28.
96. **Haggenmacher. G. A.** Reise im Somali-Lande 1874. (Ergnzngsh. 47 zu Petermanns geogr. Mittheil.) Gotha 76. — 115 i Ergnzngsb. X. — *st.*
97. **Bancroft. G.** Den amerikanske Revolution. Ovsr. af Chr. Wulff. Dl. 1—3. Kbh. 55. (*Ogsaa* Dl. 4—6 *af sammes* De forenede Staters Historie.)
101. **Trier. H.** Ludvig v. **Beethoven.** Af en Musikers Liv og Virken. Efter Ferd. Hiller o. fl. Sammenarbejdet. Kbh. 76. (Kulturhist. Personligheder. I. 1.)
- Reehorst. Ivar Chr. Sommerschild Geelmuyden,** Rektor i Bergen. Prg. Bergen 75.
- Trier. H. Leonardo da Vinci.** Et Livsbillede fra Renaissancens Aarhundreder. Efter Waagen m. fl. Sammenarbejdet. Kbh. 76. (Kulturhist. Personligheder 1. 4.)
- Lang. Heinr. Gott. Ephr. Lessing.** Et religiøst Karakterbillede. Ovsr. af H. Trier. Kbh. 76. (Kulturhist. Personligheder I. 3.)

- (101.) **Trier. H. Heinr. Pestalozzi.** Et Livsbillede fra Schweiz. Efter Morf, Blochmann o. fl. Kbh. 76. (Kulturhist. Personligh. I. 2.)
- Lassen. H. Henrik Wergeland** og hans Samtid. Chrstnia. 66.
- Schwanenflügel. H. Henr. Wergeland.** En literærhist. Skitse. Kbh. 77.
104. Personligheder. Kulturhistoriske. Biografier og Karakteristikker. Udg. af H. Trier. I, 1—4. Kbh. 76. — 101 *hrer paa sit Sted.*
107. **Aars. J. Zeus,** Brudstykke af en Fremstilling af den græske Gudelære, navnlig den homeriske. Prg. Krstnia. Aars og Voss. 75.
- Frølich. L.** Nordens Guder i Billeder. Hft. 3. Kbh. 77.
110. Folkesagn, Jyske, samlede af Folkemunde ved **Evald Tang Kristensen.** — 138: Jyske Folkeminder.
115. Aarbøger for nord. Oldkyndighed o. s. v. 1875, 4; 76, 1—4. Kbh.
- Archiv. Hist. Et Mndskr. o. s. v. 1876, 6—12; 77, 1—4. Kbh.
- L'exploration. Journal des conquêtes de la civilisation sur tous les points du globe, Hebdomadaire, sous la direction de Chrl. Hertz. 1—35. Paris 76—77.
- Mittheilungen aus **J. Perthes's** geogr. Anst. v. A. Petermann. 1876, 6—12. Gotha. -- *a/s.*
— — — — — Ergänzungsheft 47—49. Gotha 76—77.

- (115.) Samlinger. Danske osv. Rkk. 2, Bnd. 5, Hft. 1
— 3. Kbh. 76—77.
Samlinger til jydsk Hist. osv. Bnd. 6, Hft. 2.
Aalb. 76.
Tidsskrift Det danske geogr. Selskabs, udg. af
Selsk.'s Best. og redig. af Ed. Erslev. Bnd.
1, Hefte 1. Kbh. 77.
— Hist. osv. Bnd. 5. Kbh. 77.
116. Kildeskrifter. Historiske. Skrifter udg. af Slskb.
til — — 's Oversættelse. 4—6. Arendal 76—77.

III. Litteraturhistorie.

117. Hettner. H. Literaturgesch. des achtzehnten
Jahrh.'s. Th. 3, Buch 2; 3, Abtheil. 1—2.
2te Aufl. Berlin 72.
118. Aarsberetninger fra d. st. kgl. Bbltk. osv. Bnd.
3, Hft. 1. Kbh. 76. — *m.*
Årsktlg. fr. svnsk. bokhudl. 1876. Stockh. 77.
Bibliografie. Allg. osv. 1876, 5—12. Leipz. — *a/s.*
Bogfrtgnls. Dansk. osv. Aarg. 26. 1876, 3—8;
27. 1877, 1—2. Kbh. — *g.*
Boghndlrtdnd. Nord. osv. Aarg. 10, 55—56; 11,
1—5. Kbh. 76, 77.
Forlags- og Kommissions-Fortegnelser, udg. efter
Møntforandringens Indførelse. — *Bghndlr.*
Christensen.
Bidstrup. Register til de efter Møntforan-
dringens Indførelse udgivne danske Forlags-
Kataloger. Kbh. 77.
Verzeichniz der Bücher osv. 1876, 1—2. — *g.*

121. **Arentzen. Kr.** Baggesen og Oehlenschläger osv.
V. 1815—16. Kbh. 75; VI. 1816—17. Kbh. 77.
- Bruun. Chr.** Samfundet til den danske Literaturs Fremme i Tidsrummet 1827—77. Kbh. 77.
125. **Taine. H.** Histoire de la littérature Anglaise.
Tom. 1—5. 3me éd. Paris 73—74.
130. **Berg. C.** Lidt om den asiatiske Literatur, især i Fortiden. (Fortsættelse). Prg. Frdrksb. 76.
131. **Centralblatt. Literarisches für Deutschland.** Herausg. v. Fr. Zarncke. Leipg. 77. 1—23.
- Courrier littéraire.** Lel. 1826, livr. 7—20. Paris 76. — *a/s.*

IV. Nationallitteratur.

133. **Homers Odyssee.** Schulausg. v. K. F. Ameis.
Anhang. Hft. 2. 2te Aufl. bes. v. C. Hentze.
Leipz. 76.
- — Erklär. Schulausg. v. H.
Düntzer. Hft. 3. Lief. 1. 2te Aufl.
Pabrbrn. 76.
- Plutark.** Otte Levnetskildringer. I Overs. fra Græsk ved V. Ullmann. Arendal. 76. — 116: Hist. Kildeskrifter.
136. **Ammianus Marcellinus.** I Ovr. ved V. Ullmann. Hft. 2.—116: Hist. Kildeskrifter.
- Ciceros Breve.** Efter Süpfles Udvalg. Udg. af S. Th. Kielsen. Kbh. 53 (*4 A/tryk*).
- Plinius Cæcilius Secundus. C.** Brevvexling med Keiser Trajan — 246: H. Blom.

(136). **Propertius.**

Bagge. P. F. L. De syntaxi Propertiana.
Prg. Upsl. 76.

138. Folkeviser. Danmarks gamle. Udg. af Svend
Grundtvig. Dl 4 Hft. 4. Kbh. 76.

Folkeminder. Jyske, 2den Sml. *Ogsaa med
Titel: Gamle jyske Folkeviser. sml. af . . . .*
Ev. Tang Kristensen. Hft. 5 Kbh. 76.
— 3die Sml. *Ogsaa med Titel: Jyske
Folkesagn.* Kbh. 76.

Forsøg i de skønne og nyttige Videnskaber.
Ved et patriotisk Selskab. Bnd. 1—7. (*Uden
Trykkested*) 1764—79 (*hvert Bind delt i to
Stykker 1—14. 1761—83*). (*7 Bnd.*)

Visebog. Regentsens. Kbh. 1833.

139. **Andersen. H. C.** Samlede Skrifter Bnd. 29—32.
Kbh. 76.

Baggesen. Jens. Udv. Digte. Med Indldn. og
Anm. af Kr. Arentsen. Kbh. 76.

Boye. C. I. Udvalgte og samlede poetiske
Skrifter. Bnd. 1—4. Kbh. 1850—51. (*2 Bnd.*)

Frimann. Claus. Almuens Sanger. Kbh. 1790.

Gutfeldt. F. C. Samlede Poesier. Kbh. 1802.

Haste. Ptr. Horrebov. Blandede Digte. Kbh.
1790.

Holberg. L. Epistler. Udg. . . . af Chr. Bruun.
Bnd. 5. Ark 24—26. Kbh. 76.

Kaalund. H. V. Et Foraar. Digte, ældre og
nyere. 2det Opl. Kbh. 59.

Krakes Maal eller Regner Lodbrogs Dødsang.
Ovrs. paa Dansk af Christen Berntszon

- (139). 1652. Ny Udgave ved Chr. Bruun. Kjøbenhavn 77.
- Møller. P. L.** Billeder og Sange. Kbh. 47.
- Ranch. Hieronymus Justesen.** Danske Skuespil og Fugleviser. Udg. ved S. Birket Smith. Med en Ordforklaring af O. Kalkar. Kbh. 77.
- Thura. Laurids.** Adskillige poetiske Sager tilligemed de Vers, som Saxo Gr. udi de danske Kongers Krønike paa Latin haver indført, og nu allerførst udi danske Riim ere oversatte. Kbh. 1721.
- Wadskjær. Chr. Frdr.** Poetisk Skue-Plads aabnet paa det saa Kongelige som kostelige Christiansborg Slots Plads. Kbh. 1741.
140. **Blichert. P. K.** Ved Tiltrædelsen af Rektoratet. Prg. Roskld. 76.
- Bøggild. D. H.** Ved hans Indsættelse som Rektor. Prg. Aalb. 76.
- Fevle. R. S.** Tale ved Julefesten i Latin og Realskolen paa Værnedamsvejen d. 23de December 1875. Prg. Kbh. Vrndmsv. 76.
- Lind. P. E.** Ved Rektorindsættelse. Prg. Aalb. 76.
- Thurah. L. de.** Tale ved Julehøjtiden i Latin og Realsk. paa Værnedamsvejen d. 23de Decbr. 1874. Prg. Kbh. Vrndmsvej. 76.
141. **Rosendahl.** Sang ved Skolens Skovtur. Prg. Slgs. Rlsk. 76.
- Schmidt. C. P. Christensen.** L. de Thurah ꝛ d. 20de December 1875. Prg. Kbh. Vrndmsv. 76.

143. Folkeviser. Gamle norske. Saml. og udg. af Sophus Bugge. Krstnia. 58.
— Norske Saml. og udg. af M. B. Landstad. Krstnia. 53.
145. Schreiner. E. Ved Skolens Femtiaarsfest d. 14de Juli 1874. Prg. Skien. 75.
146. Jensen. Andr. Sange ved Examens Slutng. Prg. Arndl. 75.
Monrad. Sang ved Skolens Femtiaarsfest. Prg. Skien. 75.
147. Edda Snorra Sturlusonar. Þorleifr Jónsson gaf út. Kpmnh. 75.
Edda Sæmundar h. fr. Hammerich. Fr. Nordens ældste Digt oplyst og oversat. Kbh. 76.
Heltesaagaer. Nordiske. Paa Dansk ved Fr. Winkel Horn. Kbh. 76.
149. Almqvist. C. J. L. Valda Skrifter. Ordn. och utg. af A. Th. Lysander. Törnrosens bok. Dl. 1—4. Lund. 1874—75.
Mellin. G. H. Saml. Svnsk. histor. Noveller. Dl. 1—3. Stockh. 73—75.
Runeberg. The first canto af R.'s Nadeschda, translated into English by N. A. Mathesius Prg. Skara 76.
154. Byron. Udv. dram. Digte og Fortæll. ovrs. af E. Lembcke. Hft. 6. Kbh. 76. — *slut*; 2 Bind.
Dickens. Chrl. A child's hist. of Engl. — 69.

157. **Molieres** Lystspil, ovrs. af **B. Arnesen-Kall**.
Bnd. 1—3. Kbh. 71.
158. **Ossian**. Digte. Ved **F. L. Mynster**, 2den
Udg. Kbh. 76.
166. **Heine. Heindr.** Atta Troll. Ein Sommernachts-
traum. Hamb. 47.
- — Buch der Lieder. 15de Aufl. Hamb. 57.

V. Sprogvidenskab.

175. **Fick. Aug.** Vergleich. Wörterb. der indoger-
manischen Sprachen, sprachgeschichtlich an-
geordnet. 3te umgearb. Aufl. Bnd. 1—4.
Götting. 74—76.
178. **Curtius. Georg.** Græsk Syntax til Skolebrug.
3die norsk. Udg. bearb. eft. Orgnl'n's 9de Opl.
af **Valentin Voss**. Krstnia. 76. — /.
187. *Opuscula academica ad Joann. Nicol. Madvig-
ium a discipulis missa.* Haun. 76.
- Pauly's Real-Encyclopædie der class. Alberthums-
wissenschaft in alphab. Ordnung.** Bnd. 1
in 2ter vøll. umgearb. Aufl., hrausg. v. **W. S.**
Teuffel. Stuttg. 62—66 (2 Bnd.)
188. *Tidsskr. Nord. for Philol. og Pædag.* Bnd. 2,
Hft. 3—4; 3, 1. Kbh. 76, 77.
197. **Thorkelsson. Jón.** Supplement til islandske
Ordbøger. A—N. Prg., Reykjavk. 75.
199. **Rydqvist. J. E.** Svenska språkets lagar. Dl.
3; 4, 1—2. Stockh. 63—70.

202. Bengtson. N. Om presens particip paa — *ing* i Engelskan och dess förhållande till verbalsubstantivet. Prg. Hlsngbrg. 76.
204. Løkke. Jac. Engelsk Læseb. for Melleml. Kbh. 76. — *f.*
205. Klint. Axel. Utelemuande af artikeln vid franska Nomns Communs. (Fortsättn.) Prg. Stockh. Gymn. 76.
206. Sachs. Chrl. Dictionn. franç.-allem. et allem. franç. Avec la prononciation d'après la meth. Toussaint-Langenscheidt. Ed. abrg. Tom. 1. Franç.-allem. Deuxm. éd. stéréot. Berlin. 77.
208. Lütke. Fr. Ordforklaringer og Anmærkninger til H. H. Petersens franske Læseb. Prg. Trndhj. 75.
214. Smith. C. W. De verbis imperfectivis et perfectivis in lingvis Slavonicis. Prg. Kbh. Univ. Rfrm. 75.
219. Lassen. Kristfr. Tysk Læseb. for Beg. Krstnia. 76. — *f.*
-

VI-VIII. Æsthetik og Kunst. - Filosofi. - Theologi.

229. Høyen. N. L. Skrifter. Udg. ved J. L. Using. Hft. 6. Kbh. 76. — *slut.*
230. Kugler. Franz. Gesch. der Baukunst. Bnd. 4. (*Ogsaa med Titel: Gesch. der neueren Baukunst v. Jac. Burckardt u. Wlh. Lübke*): 5. (Gesch. der deutsch. Renaiss. v. Wlh. Lübke) Stuttg. 67—73. (**3 Bnd.**)

234. **Kierkegaard. S.** Dømmer selv! Til Selvprøvelse. Samtiden anbefalet. Anden Række. (1851—52). Kbh. 76.
Brandes. G. Søren Kierkegaard. En kritisk Fremstilling i Grundrids. Kbh. 77.
246. **Blom. Hans.** En Meddelelse fra Kristendommens ældste Tid. Plinius's Brevvexling med Keiser Trajan. Prg. Frdrkshld. 75.
Nielsen. Frdr. Romer-Kirken i det nitt. Aarh. — 28.
247. **Hammerich. Fr.** Den hellige Birgitta og Kirken i Norden. Kbh. 63.
Jørgensen. A. D. Den nordiske Kirkes Grundlæggelse og første Udvikling. Hft. 3. Kbh. 76.
252. Viborg Stifts Synodal-Act. 76 — *f*.

IX. Opdragelse og Undervisning.

260. **Berg. C.** Et gennemførligt Forslag om Skolernes Forbindelse Prg. Frdrksbrg. 76.
Dahl. Fr. Erklæring (om en Forbindelse mell. den lrd. Sk. og Almuesk.) Prg. Slgs. Reskl. 76.
Fogh. C. J. Bemærkninger ang. en Forb. mll. Almuesk. og den lrd. Sk. Prg. Kbh. Mtrplt. 76.
 Forbindelse. Angaaende en — mell. Almuesk. og den lrd. Sk. Kbh. 75. — Fortsættelse. Kbh. 76. — *m*.
- Iversen. C.** Forslag til en nærmere Forb. mll. Almuesk. og den lrd. Sk. Prg. Horsns. 76.
Rovsing. K. Bidrag til praktisk Pædagogik. Om Skoleundervisningens Stof. Kbh. 76.

- (260.) **Schneekloth. H.** Bemærkninger til „Ordensregler for Eleverne i Drengeskolen“. Prg. Kbh. Vrindmsv. 76.
- Wallinder. J.** Om ordning vid läroverket. Prg. Karlstd. 76.
261. **Blom. Hans.** Om Latingymnasiet og den praktiske Realkl., deres Betydning og deres Udsigter her paa Stedet. Prg. Frdrkshld. 75.
- Falu läroverksskollegii utlåtande öfver komite-rades förslag til stadga för rikets alm. läroverk af den 22. Dec. 1874. Prg. Falun 76.
- Lefolii. H. H.** Om Skolen som væsentlig medvirkende til Standsomskiftningen. Prg. Vbrg. 76.
262. Utkast til studieplan för undervisn. i modersmålet vid Luleå hgr. Elmntlrvrk. Prg. Lul. 76.
267. **Fedderson. Arth.** Om Naturhist. ved Optagelsesprøven og i Skolen. Prg. Vbrg. 76.
268. **Blom. Hans.** Om Ollendorfs og von Ahns Metoder i Sprogundervisningen. Prg. Frdrkshld. 75.
- Voss. P.** (Om Vigtigheden af Underv. i Tysk). Prg. Krstnia. Aars og V. 75.
269. **Heckel. Viktor.** Praktisk handbok i skolgymnastik för gossar. Hlsngfors 74.
270. **Hult. F.** En jämför. blick på undervisningsväsendet i Sverige före och efter 1849. Prg. Hlmstd. 76.
- Høyer. Ant.** Om nogle tyske Realskoler. Prg. Krstnia. Aars og V. 75.
- Lassen. Kr.** Lidt fra preuss. Skoler. Prg. Krstnia. Gjrtsn. 75.
- Reglement, midlertidigt, for Middelskolens Af-

- (270) gangsex. 1872, — for den ved Lov af 17de Juni 1869 anordnede Examen artium 1875.
— Prg. Brgn. 75.

Resolutioner, kongelige, og Departementsskrivelser vedrør. Skoleloven af 17de Juni 1869 og i Henhold dertil udfærdigede Reglementer. Prg. Molde. 75.

272. *Indbydlskr. m. v. fra Undervisningsanst. i Danmark:* Aalbrg., Aarh., Fredericia, Frederiksborg, Hlsingør., Hrlfshlm., Horsens, Kbhvn. (Brgrd. i Kbh., p. Krstnsh., Hadrslv. Lr., Krebs's Frbrdlsskl., St. Kngsgd., Metropolitanskolen, Unvst.: [Rfm. 75, Kong.'s Fdslsfst. 76, Forelæsn. 76, Afgngsex. 76,] Vrndmsv., v. Westn.) Koldng., Nykbg., Odense, Randrs., Reykjkv. (75), Ribe, Roskld., Rønne, Slagls., Sorø, Viborg, Vordngbrg. — *ellers alle 76. — alle m.*

Ebeltoft: Hundrup. F. E. Lærerstanden ved den nedlagte Latinsk. i E. Prg. Randrs. 76.

Grenaa: samme ligeledes smstds.

Hobro: samme ligeledes smstds.

Kjøbenhv. Univ. Rørdam, Hlg. Kbh.'s Unv.'s Hist. fra 1588—1621. Dl. 3, Hft. 5. Kbh. 77.

— *Vrndmsvej:* Ordensregler for Eleverne i Drengeskolen. Prg. 76.

Mariager: Hundrup. F. E. Lærerstanden ved den nedlagte Latinsk. i M. Prg. Rndrs. 76.

Skive: smme. liglds. smstds.

274. *Indbdlskr. fra Undrvsngsanst. i Norge:* Aalesund, Arendal, Bergen, Frdrkshald., Kristnia.

(274.) (Aars og Voss, Gjertsen, Kthdrslskl.,) Laurvik, Lillehammer, Molde, Skien, Stavanger, Thronhjelm, — *alle m.*

Krstnia. Gjerts. Sk. Undervisningsplan. for Latingymnasiet og Realgymnasiet. Prg. 75.

Stavanger: Skolebibliothekets Tilvæxt fra $\frac{1}{6}$ 73 til $\frac{1}{6}$ 75. Prg. 75.

275. *Indbdsskr. fra Undrvsningsanstalter i Sverige:* Falun, Gefle, Göteborg hgr. Elmntlr., — Realgymnas., Halmstad, Hlsngbrg., Hernösand, Hudiksvl., Jönköpng., Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Linköpng., Luleå, Lund: Carol. Ktdrslsk., — priv. elemnttrsk. Malmö, Norrköpng., Nyköpng., Skara, Stockholm Beskows skl., — Gymn., — nya elmnttrsk., — Wallinska flicksk., Strengnäs, Umeå, Upsala, Wenersbrg., Westrvk., Westrås., Wexjø, Wisby, Örebro, Østersund — *alle 1876; desuden:* Kristiansstad: vid invigning af hgr. elmntlrivrks nya lärehus 75. — *alle m.*

Kristianstad: Ehrnberg N. (*Om Skolens Historie*). Prg. vid invigning 75.

Luleå: Utkast lill studieplan før underv. i modersmålet. (Kl. I—V.) Prg. 76.

Strengnäs läroverks arkiv. Prg. 76.

X. Matematik.

279. Tdsskr. f. Math. o. s. v. Rkk. 3, Aarg. 6, 2—6; Rkk. 4, Aarg. 1, 1—2. Kbh. 76. 76—77.

280. **Getz. K.** Arithm. Opgavesaml. for Middelskolen. udarb. i Overensstemmelse med J. A. Bonnevies Arithm. Krstnia 75.
282. **Haugland.** Udvalgte Regneopgaver for Middelskolens 3 øverste Klasser. Prg. Stavngr. 75.
285. **Hellstrøm. Karl G.** Om plana likform. figurer. Prg. Stockh. Nya elmntersk. 76.
287. **Zeuthen. Edv.** Kortf. Trigonometri for Seminarier og Realskoler. Prg. Slgls. 76.

XI. Naturvidenskab.

291. Tdsskr. f. pplr. Frmstllngr. osv. Rkk. 5, Bnd. 3, 3—6; 4, 1—2. Kbh. 76—77. — *Fra Bnd. 4. Gave fra Adj. Feddersen.*
292. Tdsskr. f. Physik og Chemi osv. Aarg. 15, 1876: 2—12; 16, 1877, 1. Kbh.
295. **Lorenz. L.** Læren om Lyset. Forelæsng. for Officersskolens ældste Klasse. Kbh. 76.
Schmidt. K. Oversigt ov. de vigtigste Undersøgelser af Lysets Farveadspredelse ved Brydning. II. Prg. Odns. 76.
296. **Tyndall. John.** Varme og Kulde. Sex Foredrag for unge Tilhørere. Paa Norsk ved J. L. W. Dietrichson. Krstnia. 74.
299. **Jørgensen. G. S.** Kortf. Læreb. i Astronomien til Skolebr. 2den Udg. Kbh. 77. — *f.*
302. **Czerny. Franz.** Die Wirkungen der Winde auf die Gestaltung der Erde. Ein Streifzug im Gebiete der physikalischen Geogr. (Ergn-

- (302.) zngsh. 48 zu Petermanns geogr. Mittheil.)
— 115 i Ergnzngsb. XI. — st.
303. Archiv für Naturgesch. Herausg. v. Troschel,
Jahrg. 38. Hft. 6; 39, 5; 42, 2—4; 43, 1.
Berlin 72—77.
Tidsskr. Naturhist. o. s. v. Bnd. 10, Hft. 2—3.
Kbh. 76.
305. **Liisberg. J.** Danmarks spiselige Svampe, deres
Dyrkning og Anvendelse. Efter W. Robert-
son og J. Arrhenius. Kbh. 73.
Tidsskr. Botanisk osv. Rkk. 3, Bnd. 1, Hft. 2—4.
Kbh. 76.
306. **Bronn. H. G.** Die Klass. u. Ordnung. des
Thierreichs osv. Bnd. V, 21—22; VI, Abtheil.
1, 2; 2, 12—15; 5, 8—12. Leipzig u. Heildlb.
76—77.
Gervais. H. et R. Boulart. Les poissons.
Composant plus particulièrement la faune
franç. Tm. 1. Poissons d'eau douce. Paris 76.
Kjærboelling. N. Skandinaviens Fugle osv. 2den
Udg. v. J. Collin. Text. Hft. 6—9. Kbh.
76—77.
307. **Fiedler. A.** Menneskets Anatomie. Fire lithogr.
Tavler (i *S Blade*) Kbh. (*uden Aarstal.*)
308. **Krenchel. Vidmr.** Amblyopia centralis. Kbh.
76. — *m.*

XII. Samfundsvidenskaber.

311. Love og Expeditioner vdkmnd. Kirke- og Skole-

- (311.) væsen. Ny Rkk. 1875—77. Hft. 1: 1875.
Kbh. 76. — *m.*
Lovtidende osv. 1876. Kbh.
Ministerialtidende osv. 1876. Kbh.
Samling af Love og Anordninger osv. 1875—76.
Hft. 1. Kbh. 76. — *m.*
315. Aschehoug. T. H. Norges offentlige Ret. I.
Statsforfatningen i Norge og Danmark indtil
1814. Krstnia. 66.
318. Scharling. W. M. Handelsbalancens Betydning
og rette Opgjørelse. Kbh. 76. (Fra Vdnsk.'s
Vrdn. 18, Rk. 3.—2).

b. Disciplenes Bogsamling

har i Aaret April 1876—Marts 1877 haft følgende Indtægter:	
til 27 Mndr. for Halvaar. April-Sptbr. 1876	Kr. 27, 60 Ø.
„ 7 „ „ de 7 Mndr Sptbr. 76-Marts 77	„ 8, 19 „
„ 28 „ „ Halvaar. Oktbr. 76-Marts 77	„ 23, 00 „
„ Salg af 2 Fortegnelser	„ 0, 70 „
„ Skoleens Skovtur 1876 Overskud	„ 12, 47 „
	<hr/>
	i alt Kr. 76, 36 Ø.

og i samvæ Tidsrum udgivet	
til Dækning af Gjæld fra forrige Regnskabsaar.	Kr. 3, 79 Ø.
— Indkjøb af nye Bøger	„ 60, 85 „
— Indbinding	„ 19, 07 „
— Trykning af Kvitteringsblanketter	„ 4, 50 „
	<hr/>
	i alt Kr. 88, 21 Ø.

saa at Bogsamlingen ³¹ 77 havde en Gjæld af Kr. 11, 85 Ø

Fra 21de Juni f. A., da Listen i forrige Aars-

Indbydelsesskrift sluttedes, indtil 8de Juni d. A. har
Tilvæksten været følgende:

1,

Fra alle Lande osv. 1876, 3—12; 77, 1—2. Kbh.

Smaaestykker (Folkelæsning) Bnd. 8, 2—5. Kbh.
76, 77.

3.

Hansen. Bendix. Fortællinger. Med en Skildr. af
Forf.'s Liv ved Zakar. Nielsen. Udg. af
N. C. Rom. Kbh. 77.

Ingemann. B. S. Valdemar Sejer. 8de Udg. Kbh.
75.

Tolderlund. H. Fra Syd og Nord. Fortællinger og
Skildringer. Kbh. 76.

— — Billeder fra Orienten. Erindringer fra
en Reise i 1873—74. Kbh. 75.

4.

Friis. J. A. Tilfjelds i Ferierne eller Jæger- og
Fiskerliv i Højfjeldene. Krstnia. 76.

Ingerslev. A. Jerusalems Ødelæggelse. Det begra-
vede og gjenfundne Pompeji. Fire Foredrag.
Kbh. 76.

5.

Auerbach. B. Lorles Reinhard. En Landsbyhistorie.
Ovrs. af H. Tolderlund. Kbh. 77.

Bungener. Felix. Julien. Et Livsbillede fra det
attende Aarhundredes Slutning, ovrs. af C.
A. Ravn. Dl. 1—4. Kbh. 1857.

Dickens Chrls. Vor fælles Ven. Ovrs. fra Engelsk
af L. Moltke. Dl. 1—2. 3die Udg. Kbh.
74.

- Harte. Bret.** Fortællinger og Skildringer. Ovr. af R. Watt. Dl. 2—5. Kbh. 73—75.
- Twain. Marc.** For Lud og koldt Vand. Ovr. af R. Watt. Kbh. 76.
- — Fra Civilisationens Overdrev. Ovr. af R. Watt. Kbh. 76.
- Under Cromwell og Carl II. Af Forf. til Fra Luthers Tid. Optegnelser af Familien Schönberg-Cotta. Ovr. fra Engelsk. Med et Forord af Pastor R. Frimodt. Kbh. 75.

---

c. Den fysiske Samling

er bleven forøget ved Indkjøb af
 et Vinkelspejl med Hængsel og Gradbue,
 Müllers Apparat til Undersøgelser angaaende Lys-
 straalernes Brydning i Vædske,
 et Prisme af Krystalglas paa Messingstativ med al-
 sidig Bevægelse,
 forskellige Linseglas,
 et Apparat til Forening og Blanding af to eller tre
 prismatiske Farver,
 en Skjerm til at opfange Spektret,
 en Model af Øjet,
 et Brewster-Stereoskop med tilhørende Fotografier,
 en stroboskopisk Skive
 og et Aneroid-Barometer.

Den naturhistoriske Samling

er bleven forøget ved Gaver af

en Hvalhvirvel, given af Dspl. P. D. Bruun,
 en Allike, given af Dspl. Damsgaard,
 en sort Stork, given af Disciplene Nyrop og Jansen,
 en Klokkefrø, — en sort Vels, — en Berggylte — en
 Flodulk, — en Panserulk, — en Knurhane — en
 Hvarre — en Ascidie — en Aktinie — en Dødninge-
 haand, nogle Palmekjerner, Jordnødder og andre olie-
 holdige Frugter og Frø, givne af Hr. knst. Lr. Kieler
 og et Stykke forstenet Træ, givet af Discipel Joh.
 A. Hoff.

Af Undervisningsredskaber henhørende under
 Inventariet er der i det sidste Skoleaar intet nyt an-
 skaffet.

VII. Regnskabsvæsen.

I Regnskabsaaret fra 1ste April 1876 til 31ste
 Marts 1877 har Skolen haft følgende

Indtægter.	Kr. Ør.
1) Kassebeholdning fra forrige Aar	4,054 10
2) Arvefæste og Tiende-Afgifter	28,360 36
3) af Kirker og Præstekald	26 ”
4) Renter af Skolens Kapitaler	5,823 59
5) Skolekontingenter	6,120 ”
6) Fra Læsø	1,809 20
7) Ubestemte Indtægter	12 ”
8) det Theilmanske Legats Renter	40 ”

9) Afdrag paa Laan af Lærere.....	202	80
10) Indeholdt i Lærernes Lønninger til Livsforsikringsanstalten	1,352	61
11) Ifølge Decision.....	30	94
saa at Indtægten har været	47,831	60

Derimod har Skolen i samme Tidsrum haft følgende

	Udgifter.	
	Kr.	Ør.
1) Lønninger	23,278	99
2) Timeundervisning.....	1,331	54
3) Pensioner.....	685	49
4) Bibliothek og videnskabeligt Apparat	1,190	„
5) Bygningers Vedligeholdelse.....	599	52
6) Bygningers Hovedstandsættelse.....	848	15
7) Lejeudgifter.....	50	„
8) Inventariets Vedligeholdelse	518	11
9) Godtgjørelse til Lærere for Afsavn af Embedsbolig.....	43	98
10) Brændsel og Belysning.....	1,017	53
11) Skatter og Afgifter.....	1,853	55
12) Regnskabsførelse	781	82
13) Testamentarisk Forpligtelse.....	320	„
14) Forskjellige løbende og tilfældige Ud- gifter.....	1,535	80
15) Til Skydeøvelser	157	57
16) Lønningsfors kud	1,000	„
17) Afgivet Overskud til den almindelige Skolefond.....	5,000	„
18) Stipendiefondens Bidrag til Skolepenge	398	„
19) Indsat i Sparekassen af Stipendiefon- dens Midler	814	99

20) Udbetalte Stipendier under Nissens Legat	696 94
21) Indsat i Sparekassen af Nissens Legats Midler	377 86
22) Indsendt til Livsforsikringsanstalten for Lærere	1,401 19
23) Kassebeholdning den 31te Marts 1877	3,930 57
	i alt 47,831 60
Stipendiefondens Grundfond var den 31te Marts 1877 27,281 Kr. 33 Øre; dens Oplagspenge 1906 Kr.	
Nissens Legats Grundfond var den 31te Marts 1877 26,331 Kr. 58 Øre; dets Oplagspenge 1913 Kr.	

VIII. Bygninger og Løsøre.

I Sommeren 1876 er Renden i Smugen bag Skolens vestre Længe bleven lagt i Beton, et Gulv og to Kakkellovne i Rektorlejligheden blevet fornyede, ligeledes Haveporten med de tilstødende Dele af Diget, en Vaskerhusdør og et Kvistkammervindue.

Til Opbevaring af en Del af den naturhistoriske Samling er der anskaffet et nyt Skab.

IX. Ministerielle Bestemmelser tilligemed andre Aktstykker, navnlig vedrørende Realundervisningen.

A. Foruden de ministerielle Bestemmelser, der ere

omtalte eller meddelte lejlighedsvis i det foregaaende, synes der endaa at være Anledning til at meddele følgende.

1. Om Skolepengene har Ministeriet under 29de Maj f. A.

„paa Forespørgsel af en af de lærde Skolers Rektorer svaret, at de Disciple, som efter fuldendt Examen forlode Skolen inden 1ste Juli, ikke blive at afkræve Skolepenge for Juli Maaned.“

2. Om Undervisningen i Naturlære i 3die og 4de Kl. har Ministeriet i Oktober Maaned f. A. meddelt nedenstaaende Skrivelse af 4de December 1873 til Rektoratet for Aarhus Kathedralskole.

I behagelig Skrivelse af 4de Septbr. d. A. har Hr. Professoreren med Hensyn til Undervisningen i Physik i ny 3die og 4de Klasse forespurgt, om den derom i Cirkulære af 9de Avgust 1871 givne Antydning kan opfattes saaledes, at alt, hvad der ikke er nævnt i Cirkulæret, kan forbigaaes.

Efter at Ministeriet i saa Henseende har brevvetlet med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, som nærmere har forhandlet med Sagkyndige, der have deltaget i Overvejelserne i 1871 og tildels haft Indflydelse paa Affattelsen af Afsnittet i det ovennævnte Cirkulære om Naturlæren, skal man herved tilbagemelde, at det maa erkjendes, at der ved den maaske i sig selv ikke ganske tydelige Fortegnelse over, hvad der i det omhandlede Fag skal gennemgaaes i 3die og 4de Klasse, er taget et saa overvejende eller udelukkende Hensyn til de studerende Disciple, for hvem dette for dem blot forberedende Kursus udvides og fuldstændiggjøres i 5te og 6te Klasse, at der — om end enkelte ikke udtrykkeligen nævnte Punkter ved en Fortolkning kunne siges at ligge i det Nævnte, saasom Grundtrækkene af Læren om faste og flydende Legemers Ligevægt og saa meget af Bølgebevægelsen, som behøves til Forstaaelsen af Lydlæren — maa tilføjes Noget i ethvert Fald for Realisterne og de Disciple,

der, skjønt de i 3die og 4de Klasse følge den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, benytte 4de Klasses Examen som Afgangsexamen, saasom Hovedsætningerne om faste Legemers Bevægelse (Faldet, Pendulet, Kastebevægelsen, Kredsbevægelsen, Stødet), flydende Legemers Bevægelse, Galvanisme (Dampmaskinen, den elektriske Telegraf). Ministeriet har regnet paa ikke længe efter Cirkulærets Udgivelse og Kursets Begyndelse at se Skolerne i Besiddelse af en for Øjemedet beregnet Lærebog af Professor Holtens, men som endnu ikke er udkommen. Idet Ministeriet derfor ikke miskjender den for Lærerne opstaaede Vanskelighed og Usikkerhed, maa det dels opfordre dem til at overveje, hvad de selv efter det her i Almindelighed antydede anse for det væsentlige til at afrunde og udfylde det i Cirkulærets Fortegnelse betegnede Kursus, stolende paa, at man ikke ved Tilendebringelsen af det første Kursus vil gaa smaaligt iredte med dem om Enkeltheder, dels bemærke, at man i det Ringeste i én Skole har fundet Udvej til at tillægge Naturlære 3 ugentlige Timer i 3die og 4de Klasse, og at det maaske ogsaa kunde forsøges, med Bibehold af 2 ugentlige Timer, at give Realdisciplene i 4de Klasse én ugentlig Time til for i den at gennemgaa visse til Afslutningen nødvendige Afsnit, der for de øvrige Disciple maatte opsættes. Endelig skal Ministeriet ikke lade ubemærket, at man i Aalborg Skole har indført i disse Klasser Lorenz's kortfattede Naturlære istedetfor Holtens Bog, og at den af en Sagkyndig er betegnet som den for et indskrænket Timetal bedst beregnede Bog.

3. Om Undervisningen i Sang har Ministeriet under 9de Marts d. A. tilskrevet Rektoratet, som følger:

Foranlediget ved et fra Kantor Viggo Sanne. indkommet Andragende om en anbefaling for det af ham udgivne Arbejde: „Træffeøvelser til Brug ved Skoler og Seminarier“, og efter Professor, Sanginspektør Berggreens og Professor Hartmanns Udtalelser angaaende det nævnte Arbejde, finder Ministeriet at burde henlede Opmærksomheden paa samme

som et hensigtsmæssigt Hjælpemiddel til Brug ved Sang- undervisningen i Skolerne.

B. Om Realundervisningen ved Viborg Kathedralskole er der i Aarets Løb ført følgende Forhandling.

I Begyndelsen af September Mnd. f. A. afgaves til Rektoratet til videre Besørgelse nedenstaaende Andragende af 27de Avgust f. A. undertegnet af 11 Mænd i Viborg, hvoriblandt 1 er Landinspektør, 2 Lærere ved Byens Borgerskole, de øvrige Kjøbmænd, Haandværksmestre eller paa anden Maade næringsdrivende Borgere i Viborg:

Undertegnede tillade sig herved allerærbødigt at ansøge det høje Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet, om at der ved Viborg Kathedralskole maa forberedes til og afholdes Præliminærprøve af lavere Grad. Grunden til dette vort allerærbødige Andragende er, at vore Drengbørn skulle enten lære et Haandværk eller en Bestilling, som det er nødvendigt at begynde med i 14—15 Aars Alderen, og vi gjerne ville give dem en fyldig og afsluttende Undervisning til den Tid. Som Sagerne nu staa, kan dette ikke naas her ved Skolen paa saa kort en Tid, idet den udvidede Præliminærexamen kræver længere Tid og større Evner, end vi med vore Børn formaa at raade over. Vi ansøge derfor allerærbødigt om, at dette vort Andragende maa blive bevilget os, da det har en saa stor Betydning for os.

Under 10de Oktober f. A. blev dette Andragende indsendt til Ministeriet ledsaget af nedenstaaende Skrivelse fra Rektoratet:

For omtrent tre Maaneder siden henvendte en af de Mænd, der have undertegnet det medfølgende Andragende, sig til undertegnede Rektor med Spørgsmaal, om det ikke stod til at vente, at der ved Viborg Kathedralskole kunde

blive indført en Realundervisning, som kunde afsluttes ved Afgangsprøven af lavere Grad. Jeg svarede ham, at saa fremt en saadan Foranstaltning skulde søges truffen, vilde det være heldigt, om der kunde tilvejebringes et bestemt Vidnesbyrd om, at Ønsket derom deltes af flere. For omtrent en Maaned siden afgav da den samme Mand det hoslagte Andragende til mig undertegnet af 11 Mænd her i Byen, der i en nær forestaaende Fremtid agte at melde Sønner til Optagelse i Viborg Kathedralskole. Jeg tilbød at modtage det og lovede at indsende det til Ministeriet ledsaget af et Forslag til Ordningen af en Undervisning med det attraaede Maal; det blev afgivet til mig; og jeg opfylder herved det Løfte, jeg har givet. Jeg gjør det saa meget des hellere, som det er min Overbevisning, den jeg allerede udtalte for 8 Aar siden, da jeg indkom med et Forslag til en efter Skolens daværende Ordning tillempet Realundervisning med det samme Maal, at denne Undervisning med den dertil svarende Afgangsprøve bedre end den højere passer til Forholdene, som de ere her i Byen og i Skolens naturlige Opland. Og denne Overbevisning er i den mellemliggende Tid bleven styrket, dels ved det forholdsvis ingenlaude ringe Tal Disciple, der i de 4 Aar, Skolen afholdt den omtalte Prøve, gennemgik denne, nemlig i alt 15; dels derved at i de siden forløbne 4 Aar flere have forladt Skolen efter deres Konfirmation i den nuværende 3die Kl., om hvilke det kan antages, at de vilde have underkastet sig den nævnte Prøve, hvis der ved Skolen havde været Lejlighed dertil; dels endelig derved, at der blandt Skolens nuværende Realdisciple dels er nogle, hvis Fædre for mig have udtalt, at de hellere havde set, at deres Sønner havde kunnet underkaste sig Afgangsprøven af lavere Grad, end den højere, som de nu maa tage, hvis de skal afslutte deres Skolegang ved en Afgangsprøve, dels flere, med hvilke jeg tør antage, at det samme er Tilfældet.*)

(*) Til nærmere Oplysning om Forholdet skal her meddeles, at i de 4 Aar (1869—72) hvori Skolen tidligere afholdt Realafgangsprøven af lavere Grad, blev denne gennemgaaet af 15 Disciple; i de 3 Aar (1874—76),

I det jeg da altsaa herved fremsender det nævnte Andragende, lader jeg dermed følge hoslagte Oversigt over en efter det paagjældende Øjemed tillempet Fag- og Timefordeling, saaledes som denne har formet sig ved de Forhandlinger, jeg derom har ført med Skolens Lærere.

Til Forklaring af den Ordning, jeg saaledes foreslaar, maa jeg inidlertid gjøre følgende Bemærkninger. Det vil for det første ses, at Oversigten ikke indholder nogen Realundervisning i 4de Kl., men hele denne Undervisning foreslaas afsluttet med 3die Kl., ved hvis Udgang den lavere Afgangsprøve skulde afholdes. Det er nemlig min bestemte Overbevisning, at det vilde være farligt for Arbejdet ved en Skole af det ikke betydelige Omfang, som Viborg Kathedralskole har, om begge Slags Realundervisning der skulde finde Sted. Da vilde de to forskjellige Slags Realdisciple maatte have særskilt Undervisning i et temmelig betydeligt Tal Timer (i 1ste—3die Kl. i alt 18—20 Timer). Med det mindre Tal Disciple, der findes i Skolen, vilde de forskjellige Hold, hvori Disciplene da skulde deles i de tre laveste Klasser (i 1ste og 2den Kl. 3 Hold og i 3die Kl. 4 Hold) være udsatte for at komme til at bestaa hvert af et meget lille Tal Disciple. Og deri ligger der en Fare for Skolens Arbejde i det hele. Det er en meget svær Ting for en Lærer at arbejde i en hel Time med meget faa Disciple, disse blive let trætte, og han selv er ogsaa stærkt udsat for at blive det; det ligger nær at frygte for, at han ikke besidder Evne til at udfylde hele Timen med Undervisning med de faa men kan komme til at give efter for Fristelsen til at lade Disciplene paa Skolen udføre enten skriftlige Arbejder, som kunde og helst burde udføres hjemme, eller en Del af deres Forberedelse til næste

---

hvori den hidtil har afholdt Prøven af højere Grad, er denne bleven gennemgaaet af 4 Disciple; i Aar ville 4 underkaate sig den; derved bliver det i 4 Aar 8 Disciple. I det tidligere tre aarige Realkursus med den lavere Prøve til Maal deltog i de 5 Skoleaar 1867—72 i alt 96 Disciple, saa at Gjennemsnitstallet for de 15 Aarshold bliver $6\frac{2}{3}$. I de følgende 5 Skoleaar 1872—77, hvori Maalet har været den højere Prøve, har der i det dertil førende fireaarige Kursus deltaget i alt 86 Disciple, saa at Gjennemsnitstallet for de 20 Aarshold bliver $4\frac{3}{10}$.

Time, uden at han selv arbejder med dem. Det maa ustridig anses for heldigt, om Skolen kan undgaa denne Fare. Og Udvejen dertil tilbyder sig under de nærværende Forhold af sig selv, i det de Disciple, for hvis fremtidige Bestemmelser det er nødvendigt, at de opnaa de Rettigheder, de kunne vinde ved at bestaa Realafgangsprøven af højere Grad, kunne opnaa dem ved at gennemgaa Skolens 4 nederste Klasser som studerende, i dette Tilfælde helst i matematisk-naturvidenskabelig Retning, og bestaa 4de Klasses Aarsprøve med det fornødne Pointstal. For mig staar den Fare, der følger med den oven omtalte dobbelte Realundervisning ved en Skole som Viborg Kathedralskole, som saa nærliggende og betænkelig en Ting, at jeg ikke vilde fremkomme med nærværende Forslag, saa fremt jeg kunde antage det for uundgaaeligt, at Skolen ved Siden af den attraaede Prøve af lavere Grad med den dertil hørende Undervisning, ogsaa skulde vedblive at forberede til og afholde Prøver af højere Grad.

Dernæst har jeg i ingen af Klasserne medtaget Fransk i Realafdelingerne. Saa fremt Realdisciplene kunde blive forberedte alene med de Krav til Maal, der stilles ved den lavere Afgangsprøve, vilde der til deres Undervisning i flere Fag kunne benyttes mindre omfattende Lærebøger end dem, de her maa undervises efter, i det de skulle gaa sammen med de studerende Disciple. Deraf følger, at det bliver nødvendigt at henlægge et større Tal særlige Timer til dem, for at de efter de vedkommende Bøger kunne faa hele det Stof gennemgaaet, som de studerende have en Klasse mere til at gennemgaa. Derved bliver det uundgaaeligt, at Skolen til deres særlige Undervisning ogsaa maa kunne raade over de Timer, hvori de studerende have Fransk. Og deraf bliver det igjen en Følge, at de, derefter den her foreslaaede fremtidige Ordning indmeldes i Skolen som Realdisciple, ogsaa maa fritages for Fransk ved Optagelsesprøven til 1ste Klasse.

Derimod har jeg ikke troet at kunne undlade at optage Engelsk blandt Realfagene, skjønt Karakteren i dette Fag ikke kan faa nogen Indflydelse paa Hovedkarakteren ved Af-

gangsprøve men bliver at opføre særskilt paa Vidnesbyrdet. Det er vel ikke store Ting, der ville kunne opnaas ved 3 Timer ugentlig i 3 Aar. Men i et Sprog som Engelsk maa dette Omfang af Undervisning dog holdes for tilstrækkeligt til at skaffe Discipelen et temmelig omfattende Grundlag af Kundskab, hvorpaa han kan bygge videre, saa fremt han i sin fremtidige Livsstilling faar Brug for større Færdighed deri.*)

Og med disse Bemærkninger skal jeg da henstille det rejste Spørgsmaal til Ministeriets Overvejelse, i det jeg andrager paa, at det maa blive mig tilladt fra næste Skoleaars Begyndelse med den medfølgende Oversigt til Grundlag at indrette Realundervisningen ved den mig betroede Skole saaledes, at det Hold Disciple, der ved Aarets Begyndelse optages i 1ste Klassen Realafdeling, kommer til at nyde en Undervisning afpasset efter, at de ved Udgangen af 3die Klasse skulle kunne underkaste sig Realafgangsprøven af lavere Grad her ved Skolen, hvorfor de ved Optagelsen maatte være at fritage for Prøve i Fransk, medens samme Prøve af højere Grad, naar det Hold Disciple, der i Aar sidder i 1ste Kl., har gennemgaaet de dem vedkommende 4 Klasser, vil falde bort, og de Disciple, der derefter ved at gennemgaa Skolen ønske at vinde Rettigheder som Realister af højere Grad, henvises til at gennemgaa de samme 4 Klasser som studerende Disciple, helst af mathematisk-naturvidenskabelig Retning.

Under 6te November besvarede Ministeriet ovenstaaende Indstilling tillige med det Andragende, der havde givet Anledning til den, ved følgende Skrivelse:

Efter at det af Hr. Rektoren i Skrivelse af 10de f. M. fremsatte Forslag til Afholdelse ved Skolen af Realafgangsexamen af lavere istedetfor af højere Grad har været Gjenstand for Brevvexling med Undervisningsinspektionen, bifalder Ministeriet herved Deres derom gjorte Indstilling saaledes, at den

*) En Redegjørelse for det fornødne Tal Extratimer udelades her som ikke vedkommende den større Kred, for hvis Skyld denne Offentliggjørelse sker.

af Dem fremsendte, hermed tilbage følgende Oversigt over Fag- og Timefordelingen for næste Aar lægges til Grund ved dennes Affattelse, og at som Følge heraf ved Optagelsen af Realdisciple Prøve i Fransk fremtidig bortfalder. Hvilket meddeles Dem til fornøden Efterretning og videre Foranstaltning

Umiddelbart efter Modtagelsen af denne Skrivelse viste Redaktionen af Viborg Stiftstidende Rektoratet den Velvillie at optage i Tidenden en Meddelelse om den trufne Foranstaltning. Fem Maaneder derefter modtog Rektoratet følgende Skrivelse af 14de April d. A. fra Skolens Eforat:

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under 10de d. M. tilskrevet os saaledes: „Efter at Ministeriet under 6te November f. A. efter Indstilling af Viborg Katedralskoles Rektor havde tilladt Afholdelse af Realafgangs-examen af lavere Grad istedenfor af højere Grad, har man fra en Del Borgere i Viborg modtaget vedlagte Andragende om, at Foranstaltningen hertil, som agtes bragt til Udførelse med det indtrædende nye Skoleaar, ikke maatte blive truffen. I Anledning heraf udbeder Ministeriet sig, at Eforatet vilde indhente Rektors Erklæring og derefter hertil indsende denne ledsaget af Sammes egne behagelige Ytringer.“ Ved Fremsendelsen af bemeldte Andragende skulde vi tjenstligst udbede os den forlangte Erklæring behageligen tilstillet og dermed Bilaget tilbage.

Det i Ministeriets og Eforatets ovenstaaende Skrivelse omtalte Andragende var undertegnet af 20 Kjøbmænd, 7 Officerer, 4 Haandværksmestre, 4 private Bestillingsmænd, 3 næringsdrivende Borgere i andre Stillinger end de oven nævnte, 3 Embedsmænd og endnu 6 Mænd i forskjelligartede Stillinger, alle boende i Viborg eller i dens nærmeste Omegn; og det lød, som følger:

Da for en Del Aar siden den udvidede Præliminærexamen

blev indført ved Viborg Latinskole, modtoges denne Foranstaltning med stor Glæde, da det derved blev muligt for Byens og den nærmeste Omegns Beboere, uden at sende deres Sønner fra Hjemmet, at lade disse her absolvere denne Examen, der dels maa anses for at være en passende Afslutning af et ungt Menneskes Undervisning og dels er nødvendig til de fleste Examinere uden for Universitetet, lige som den ogsaa medfører ikke faa Fordele i enkelte Fag for dem, der ville indstille sig til Officersexamen.

Det var derfor paa den ene Side med stor Beklagelse, at vi modtog Efterretningen om, at den fornævnte Examen var bleven ombyttet med den lavere Præliminæreexamen, der kun giver Adgang til faa Examinere uden for Universitetet, og som kun fordrer et saadant Minimum af Kundskaber, at et ungt Menneske, der vil kaldes dannet, ej dermed kan lade sig nøje.

Men paa den anden Side var det ogsaa med den største Overraskelse, at vi erfarede, at Hr. Rektor Lefolii alene efter omtrent 10 Fædres Anmodning og uden at undersøge, i hvilken Retning det almindelige Ønske gik (— hvad han let vilde have kunnet erfare ved at adspørge Fædrene til de 45 Drengene, der søge den af Skolens Adjunker bestyrede Forberedelsesskole —) har fundet det rigtigt at indstille til det høje Ministerium, at den udvidede Præliminæreexamen ved Viborg Latinskole skal ombyttes med den lavere Examen af samme Slags.

Vel vide vi, at de samme Rettigheder, som den udvidede Præliminæreexamen giver, ogsaa kuune opnaas ved, at det unge Menneske bestaar Afgangsexamen fra 4de studerende Klasse; men det medfører den store Ulempe for dem, der skulle uddannes til praktiske Stillinger, at de maa læse og tage Examen i Latin og derimod ganske eller til Dels miste Undervisningen i Naturlære, tysk Stil, Tegning, geometrisk Tegning samt Engelsk, alle Fag, som de i deres Liv ville faa megen Brug for, og som ville komme dem langt mere til Nytte end Latinen, hvis Værd som Dannelsesmiddel vi iøvrig ingenlunde skulle benægte, men hvis Nytte for praktiske Folk dog ej kan sammenlignes med fornævnte Fag.

Vi tillade os derfor allerærbødigst saa indtrængende som muligt at andrage om, at det høje Ministerium gunstigst vil forandre den givne Resolution om Ophævelse af den udvidede Præliminærexamen ved Viborg Latinskole derhen, at fremtidig begge Grader af denne Examen der kunne tages, idet vi sluttelig skulle tillade os at tilføje, at Ophævelsen af den udvidede Examen ogsaa i oekonomisk Henseende utvivlsomt vil medføre et vistnok ikke ubetydeligt Tab for Skolen, idet de Forældre fra Landet, der skulle sende deres Børn fra Hjemmet for at tage den omhandlede Examen, selvfølgelig for Fremtiden ej ville sende dem til Viborg, hvad de ellers vilde have gjort, naar tit nævnte Examen kunde tages her, ligesom ogsaa sandsynligvis en Del af Byens Beboere hellere ville sende deres Børn til en anden By end lade disse gennemgaa de fire nederste Klasser i Latinskolen.

Den af Ministeriet gennem Skolens Eforat forlangte Erklæring over ovenstaaende Andragende indsendtes til dette ved følgende Skrivelse fra Rektoratet af 22de April:

Idet jeg, efter den til mig af det højt ærede Eforat ved Skrivelse af 14de d. M. henvendte Anmodning, for mit Vedkommende skal afgive Erklæring over det samme af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet med Skrivelse af 10de d. Maaned tilstillede, hermed tilbage følgende Andragende af 19de f. M. fra 47 Mænd i Viborg og Omegn, om at der, ved Siden af den ved Skrivelse af 6te November f. A. fra Ministeriet tilladte Afholdelse af Realafgangsprøve af lavere Grad, tillige fremdeles som hidtil ved Viborg Kathedralskole maa blive afholdt samme Prøve af højere Grad, — maa jeg først gøre opmærksom paa, at naar det Andragende, jeg her skal til at udtale mig om, er underskrevet af 47 Mænd, og det jeg under 10de December f. A. indsendte til Ministeriet og medgav en Indstilling fra mig selv, kun af 11, da kan Stemningen her i Kredsen for den ene eller den anden af de to Afgangsprøver ikke vurderes blot efter Underskrifternes Tal. De elleves Andragende blev af en af

Underskriverne afgiven til mig med den Erklæring, at Underskriverne alle vare Mænd, der havde eller i en nær Fremtid vilde faa Sønner i den af Lærere ved Kathedralskolen ledede fireaarige Forberedelsesskole til samme; og efter hvad jeg siden har erfaret, gjælder det første om 9 af de elleve. Men blandt de 47 Underskrifter under den anden Ansøgning er der kun 19, der ved Ansøgningens Indsendelse havde Sønner i Forberedelsesskolen, og blandt de andre 28 er der Mænd, hvis Sønner endnu kun ere ganske smaa, og endog i det mindste en, der slet ingen Sønner har, som der her kan være Tale om. Saa at det altsaa er klart, at den Kreds, de 47 ere samlede fra, er af et langt videre Omfang end de elleves.

Dernæst tror jeg vel at kunne undlade at tale nærmere om den almindelige Udtalelse om den lavere Realafgangsprøve, „at den kun fordrer et saadant Minimum af Kundskaber, at et ungt Menneske, der vil kaldes dannet, ej dermed kan lade sig nøje“. Det beror jo altid for en stor Del paa et aldeles subjektivt Skjøn, hvad man vil kalde dannet eller ikke.

Men jeg kan ikke undlade at gjøre opmærksom paa, at der er flere Fejl i den Sammenligning, de 47's Ansøgning anstiller, imellem Fordringerne ved den egentlige højere Realafgangsprøve og den Prøve, hvorved de af den højere Realafgangsprøve betingede Rettigheder her ved Skolen skulde kunne naas, efter den Ordning af Skolens hele Undervisningsgang, som jeg foreslog i den Indstilling, jeg indgav til Ministeriet i Følge med den Ansøgning, de 11 havde afgivet til mig til videre Besørgelse. Deri havde jeg nemlig foreslaaet, at disse Rettigheder her ved Skolen kun skulde kunne erhverves ved med det anordnede Pointstal at bestaa 4de Klases Aarsprøve som studerende; og det vilde da til dette Øjemeds Opnaaelse ligge nærmest at gennemgaa Skolens nederste Klasser som studerende af mathematisk-naturvidenskabelig Retning. Men til den Prøve, saadanne studerende Disciple skulde bestaa, kræves virkelig Naturlære og geometrisk Tegning og det i selv samme Omfang som til den højere Realprøve. Derimod vilde de ikke komme til at faa

Engelsk, tysk Stil eller Frihaandstegning (hvilket sidst nævnte Fag alligevel ikke ligefrem kræves til den højere Realafgangsprøve, skjønt Skolens nuværende Realdisciple faa Undervisning deri). Men isteden derfor vilde de komme til at lære Latin. At Realdisciple ikke umiddelbart vilde have Nytte af en erhvervet Kundskab i dette Fag, er jo klart nok. Men at de alligevel kunne have Gavn af Undervisningen i det for deres almindelige Dannelse og aandelige Udvikling, maa jeg antage det for overflødigt her at godtgjøre.

Derimod skal jeg nu for det ærede Eforat fremsætte, hvad jeg i min oven nævnte Indstilling til Ministeriet paa-beraabte mig som Grund til, at jeg maatte holde det for rigtigst, naar Realafgangsprøve af lavere Grad indførtes her ved Skolen, da at lade den egentlige højere Realafgangsprøve bortfalde. Skal Skolen afholde dem begge og altsaa indrette sin Undervisning derefter, da vil dette i dens 3 nederste Klasser volde en endnu stærkere Deling af Disciplene, end der nu finder Sted. Nu er de dog aldrig i nogen Klasse delte i mer end to Hold, og Discipeltallet i et af Holdene i en Klasse kan allerede nu til sine Tider være mindre, end godt og tjenligt er. Da vil der være rimelig Udsigt til, at flere Hold ville komme til at bestaa af et om mulig endnu mindre Tal. Thi efter en foreløbig Fag- og Timefordeling, jeg har udkastet, vil i de 3 nederste Klasser de lavere Realsciple faa i alt 15 Timer alene for sig, de højere 1 Time i hver Klasse. Men da der med det samlede Discipeltal, Viborg Kathedralskole i Almindelighed har, i den i Almindelighed kun er smaa, ofte meget smaa Klasser, vil der altsaa jevnlig være en Del Timer, hvori Læreren maa arbejde med et meget lille Tal Disciple. Og deri ligger en Fare, som kan komme til at virke svækkende paa Skolens Arbejde i det hele; jo mindre en Klasse er, des større Kraft kræves der saa vel hos deus Disciple som navnlig hos Læreren, for at en Times Arbejde kan blive gennemført forsvarlig; jo større den er — inden visse Grænser —, des mere Liv er der ved Arbejdet i den og med den, og des lettere falder det at vedligeholde Kræfternes fulde Spænding en hel Time igjennem.

Saa fremt det nu af den saaledes udviklede Grund skulde findes rettest, ved Viborg Kathedralskole kun at have én Realafgangsprøve, da maatte jeg i min tidligere Indstilling og maa endnu føre Ordet for, at den lavere er den, der egner sig bedst for Forholdene i Viborg og i Skolens naturlige Opland, en stor Strækning af Vestjylland, omtrent fra Lemvig til Ringkjøbing eller endnu lidt længere mod Syd. De elleve angav i deres Ansøgning, som Grund for dem til at ønske den lavere Afgangsprøve indført ved Skolen, at deres Stilling var saadan, at de maatte ønske deres Sønners Skolegang bragt til Afslutning ved 14—15 Aars Alderen, altsaa omtrent ved Konfirmationsalderen. Og efter mit Kjendskab til Forholdene i Viborg og den oven afstukne Kreds maa jeg holde for, at det samme i Almindelighed er Tilfældet for det langt overvejende Flertals Vedkommende inden for den Kreds af den næringsdrivende og jordbrugende Befolkning, som kunde tænke paa at sende Sønnen til Latinskolen. Saaledes kan jeg ikke andet end holde for, at ihvorvel de mange Kjøbmænd, der have sat deres Navne blandt de 47, nok kan ønske at bevare en Mulighed for, at Sønner af dem i Viborg Kathedralskole kan komme til at underkaste sig den højere Realprøve, saa vil dog Flertallet af dem, naar Spørgsmaalet en Gang kommer til at foreligge dem selv med Krav paa Svar i Handling, i de fleste Tilfælde lade en Søns Undervisning ståndse ved hans Konfirmation. Og skal — hvad der jo i denne Tid fra flere Sider arbejdes paa — der gjøres noget for, at den Kreds, der tænker paa at søge til den lærde Skole med deres Søner, kan blive udvidet til at omfatte flere end hidtil af den nærings- eller jordbrugende Stand eller vel endog af den saakaldte arbejdende, da maa dette efter min Overbevisning nærmest ske ved den lavere Realprøve med den dertil hørende Undervisning. Medens den højere for mig væsentlig kun staar som Forudsætning for senere Fagdannelse og Fagexaminer, giver efter min Overbevisning den lavere for en stor Del af vort Folk den mest passende almindelige Dannelse. Saaledes som den til denne førende Undervisning her

ved Skolen maa ordnes, ville de Disciple, der forberedes til den, i Historie, Naturhistorie og Geografi komme til at gjenneemgaa det selv samme Omfang, som de studerende gjenneemgaa indtil deres Udgang af 4de Kl, og efter de selv samme Bøger. Af Sprog ville de vel ikke faa tysk Stil eller Fransk, men derimod Engelsk, skjønt dette Sprog efter den almindelige Anordning ikke kræves til den Prøve, de skal underkaste sig. Medens Fordringerne i Mathematik vel er noget ringere, det vil sige noget mindre omfattende end til den højere Realprøve, faa de derimod betydelig mere Øvelse i praktisk Regning. Og for Færdighedernes Vedkommende skal der ved Prøven gives Karakter for Skrivning og Tegning, hvad der ikke er Tilfældet ved den højere Realprøve.

Efter hvad jeg saaledes har udviklet, vil det højt ærede Eforat kunne forstaa, at jeg ikke kan andet end holde det for rigtigt, at den Tilladelse bliver staaende ved Magt, som Ministeriet ved Skrivelse af 6te November f. A. har givet til, at der fra Begyndelsen af næste Skoleaar her ved Skolen maa aabnes en Undervisning, der i sin Tid kan afsluttes ved Realafgangsprøve af lavere Grad. Hvorimod jeg maa henstille, om den højere Prøve af samme Art maa antages at have saa stor Betydning, og den Stemning for den her i Byen, som har givet sig Udtryk i de 47's Ansøgning, saadan Vægt, at Hensynet dertil maa opveje den Grund, jeg ovenfor har fremsat som den, der har bevæget mig til ved min Indstilling af 10de Oktober f. A. at føre Ordet, som jeg gjorde det. Endnu skal jeg blot til Oplysning om Bekosteligheden ved de forskjellige Ordninger, der er Tale om, ikke unnlade at meddele, at efter den Fag- og Timefordeling, jeg med min tiere nævnte Indstilling afsendte til Ministeriet, og som dette har tilladt, maa lægges til Grund for Undervisningens Ordning i næste Skoleaar, vil den lavere Realprøve kræve et Tal af 15 Extratimer; men efter den, jeg som oven for sagt foreløbig har udkastet, for at jeg kunde faa en Forestilling om, hvorledes Skolens Undervisningsgang omtrent maatte komme til at ligge, saa fremt begge Realafgangsprøver, hver med sin tilsvarende Forberedelse, skulde iværksættes, vildé der i

dette Tilfælde kun kræves 5 mere, saa at det altsaa neppe bliver Bekosteligheden, der kommer til at gjøre Udslaget.

Under 15de Maj d. A. afgjorde Ministeriet Sagen ved følgende Skrivelse:

Efter at Ministeriet gjennem Skolens Eforat har modtaget Hr. Rektorens yderligere Udtalelse med Hensyn til Spørgsmaalet om Bibeholdelsen af Realafgangsexamen af højere Grad eller dennes Ombytning med samme Examen af lavere Grad, skal Ministeriet herved tilbagemelde, at man, af Hensyn til at det vil blive en Nødvendighed ved flere af de lærde Skoler, deriblandt Viborg Kathedralskole, sandsynligvis i en nær Fremtid at foretage flere Forandringer, maa finde det rigtigst, foreløbig at stille den ved Ministeriets Resolution af 6te November 1876, bifaldte Foranstaltning i Bero.

Udsigt

over

Afgangs- og Aarsprøven

i

Viborg Kathedralskole 1877.

Fredagen den 15de Juni.

8—12.	6te og 5te Kl.	<i>Udarb. i Modrsml., bekjendt Stof.</i>
	4de Kl.	<i>Udarb. i Modrsml.</i>
4—8.	6te og 5te Kl.	<i>Frønsk Stil.</i>
	4de Kl.	<i>Latinsk og tysk Stil.</i>

Lørdagen den 16de Juni.

8—12.	6te og 5te Kl.	<i>Ovrstls. fra Lat. til Dansk.</i>
	4de Kl.	<i>Arithmt. Udarbejd.</i>
4—8.	6te og 5te Kl.	<i>Udarb. i Modrsml., fri Opg.</i>
	4de Kl.	<i>Geometr. Udarbejd.</i>

Torsdagen den 28de Juni.

8,30'	6te Kl.	Latin.
2—5.	3die Kl.	<i>Frønsk Stil.</i>
4.	6te Kl.	Historie.

Fredagen den 29de Juni.

8.	4de Kl. stud. Afdl.	Latin.
8—11.	3die Kl.	<i>Geometr. Udarbejd.</i>
	2den og 1ste Kl.	<i>Latinsk og tysk Stil.</i>
8,30'	6te Kl.	Engelsk.
2—5.	3die Kl.	<i>Arithmet. Udarbejd.</i>
	2den Kl.	<i>Regning.</i>
3,30'	6te Kl.	Græsk.
4.	4de Kl. stud. Afdl.	Mathematik.
5.	4de Kl. Realafdl.	Historie.

Lørdagen den 30te Juni.

8.	6te Kl.	Fransk.
	4de Kl. Realafdl.	Mathematik.
8—11.	3die Kl.	<i>Latinsk og tysk Stil.</i>
	2den Kl.	<i>Fransk Stil.</i>
	1ste Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
12.	4de Kl. stud. Afdl.	Geografi.
2—5.	3die og 2den Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
	1ste Kl.	<i>Regning.</i>
4.	6te Kl.	Naturlære.
5.	6te Kl. og 4de Kl. Rl.	Tysk.

Mandagen den 2den Juli.

8—11.	4de Kl.	<i>Fransk Stil.</i>
8,30'	6te Kl.	Oldnordisk.

Fredagen den 6te Juli.

5.	Hele Skolen.	Sang.

Lørdagen den 7de Juli.

8.	4de Kl. stud. Afdl.	Historie.

(Lørdagen den 7de Juli.)

8—10.	3die Kl.	Naturhistorie.
	1ste Kl.	Geometri.
10—12.	3die Kl.	Fransk.
	1ste Kl.	Historie.
10—1.	2den Kl.	Arithmetik.
3.	4de Kl. stud. Afdl.	Tysk.
3—6.	5te Kl.	Engelsk.
	2den Kl.	Geografi.

Mandagen den 9de Juli.

8—10.	3die og 2den Kl.'s	Rl. Engelsk.
	1ste Kl.	Religion.
8—11.	5te Kl.	Latin.
10.	4de Kl.	Naturhistorie.
10—12.	1ste Kl. stud. Afdl.	Latin.
11—12.	3die Kl. hist. stud.	Græsk.
3.	4de Kl.	Fransk.
3—6.	5te Kl.	Naturlære.
	2den Kl.	Naturhistorie.

Tirsdagen den 10de Juli.

8—9.	3die Kl. stud Afdl.	Latin.
8—10.	5te Kl.	Fransk.
	1ste Kl.	Geografi.
8—11.	2den Kl.	Religion.
10—12.	3die Kl.	Historie.
11.	4de Kl. Rlafdl.	Engelsk.
11—1.	2den Kl.	Tysk.
3—6.	5te Kl.	Historie.

(Tirsdagen den 10de Juli.)

2den Kl.	Geometri.
1ste Kl.	Tysk.

Torsdagen den 12te Juli.

8.	4de Kl. Rlafdl.	Geografi.
8—9.	3die Kl.	Tysk.
8—10.	1ste Kl.	Arithmetik.
10—12.	5te Kl.	Oldnordisk.
	1ste Kl.	Naturhistorie.
10—1.	3die Kl.	Mathematik og Naturlære.
	2den Kl.	Historie.
3.	4de Kl. Rl. og mt. st.	Naturlære.
3—6.	5te Kl.	Græsk.
	2den Kl.	Fransk.

Fredagen den 13de Juli.

8—9.	3die Kl.	Geografi.
	1ste Kl. Rlafdl.	Engelsk.
8—10.	2den Kl. stud. Afdl.	Latin.
10.	4de Kl. hist. stud.	Græsk.
10—12.	1ste Kl.	Fransk.

Lørdagen den 14de Juli Kl. 10 holdes Skolens Aarsfest til Kundgjørelse af Prøvernes Udfald, hvorefter Sommerferien begynder.

Fredagen den 6te Juli holdes Optagelsesprøven over de indmeldte Disciple, som begynder **Kl. 8 præcis.**

Undervisningen aabnes igjen i det ny Skoljaar

Onsdagen den 15de Avgust Kl. 8.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Aarsfesten indbydes Disciplenes Forældre og Foresatte saa vel som enhver som helst, der ellers maatte have Sind til at følge med Skolen og dens Gjerning.

Rektoratet for Viborg Kathedralskole den
13de Juni 1877.

H. H. Lefolii.

Af Hensyn til den anordnede Markedsferie Lørdagen d. 30te Juni maa Skolens skriftlige Prøver omlægges, saa at »Udsigten« for denne og de nærmest liggende Dages Vedkommende maa ændres, som følger:

Torsdagen den 28de Juni.

8—11.	3die Kl.	<i>Latinsk og tysk Stil.</i>
	2den Kl.	<i>Fransk Stil.</i>
	1ste Kl.	<i>Latinsk og tysk Stil.</i>
8,30'	6te Kl.	Latin.
2—5.	3die Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
	2den Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
	1ste Kl.	<i>Regning.</i>
4.	6te Kl.	Historie.

Fredagen den 29de Juni.

8.	4de Kl. stud. Afdl.	Latin.
8—11.	3die Kl.	<i>Geometr. Udarbejd.</i>
	2den Kl.	<i>Latinsk og tysk Stil.</i>
	1ste Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
8,30'	6te Kl.	Engelsk.
2—5.	3die Kl.	<i>Arithmet. Udarbejd.</i>
	2den Kl.	<i>Regning.</i>
3,30'	6te Kl.	Græsk.
4.	4de Kl. stud. Afdl.	Mathematik.
5.	4de Kl. Realafdl.	Historie.

Lørdagen den 30te Juni.

8.	6te Kl.	Fransk.
	4de Kl. Realafdl.	Mathematik.
12.	4de Kl. stud. Afdl.	Geografi.
4.	6te Kl.	Naturlære.
5.	6te Kl. og 4de Kl. Rl.	Tysk.

Mandagen den 2den Juli.

8—11.	4de Kl.	<i>Fransk Stil.</i>
	3die Kl.	<i>Fransk Stil.</i>
8,30'	6te Kl.	Oldnordisk.